

GÖTEBORGS UNIVERSITET
Utbildnings- och forskningsnämnden för lärarutbildning

Använder skolan samhället för kunskapsinhämtning?

Christian Melander
Anders Fogelqvist

LAU350

Handledare: Bo Andersson

Rapportnummer: HT06-2611-079

Abstract

Examinationsnivå: C-uppsats

Titel: Använder skolan samhället för kunskapsinhämtning

Författare: Christian Melander och Anders Fogelqvist

Termin och år: HT-06

Institution: Institutionen för pedagogik och didaktik

Handledare: Bo Andersson

Rapportnummer: HT06-2611-079

Nyckelord: Kunskap utanför skolan, praktisk, komplettera, alternativ, verklighet, grundskolans senare år och gymnasieskolan

Syfte: Vårt syfte är att se om dagens skola arbetar med kunskapsinhämtning ute i samhället – som ett komplement till den ordinarie undervisningen, och i så fall hur?

Våra frågeställningar är, för det första; är det värdefullt att söka kunskap utanför skolan? För det andra; vilka ställen och tillfällen lämpar sig bäst för kunskapsinhämtning utanför skolan? För det tredje; är det någon skillnad på kunskapen från klassrummet gentemot den från samhället?

Huvudfråga: Använder skolan samhället för kunskapsinhämtning?

Metod: Intervjuer

Material: Litteratur och intervjusvar

Resultat: Våra resultat visar att alla skolor använder samhället för kunskapsinhämtning. De visar även att alla lärare och elever anser det vara värdefullt. Resultatet visar också att klassrummet har sitt givna värde. Vi visar på konkreta exempel och funderingar från lärare och elever hur de arbetar och hur de skulle vilja arbeta utanför klassrummet.

Betydelse för läraryrket: Vi betonar vikten av en varierad undervisning så tillvida att man utöver undervisningsmetod ser nytta i att emellanåt gå utanför klassrummet för att studera vissa praktiskt företeelser, t.ex. att se hur något fungerar rent fysiskt.

Förord

Under vår utbildning har vi sett behovet av att fylla ut den teoretiska kunskapen med praktisk kunskap. Detta för att ge tydliga exempel som konkretiserar allt man läst om ämnet. Vi bestämde oss därför för att skriva om kunskap utanför skolan i vårt arbete. Det visade sig vara intressant både från tidigare litteratur och från de intervjusvar vi tagit del av.

Vi vill rikta ett stort tack till de skolor som ställt upp på intervjuer. Samtidigt tackar vi vår handledare Bo Andersson för all entusiastisk vägledning och litteraturförslag. Ett sista tack går till Ann Zetterqvist, som fick hoppa in som tillfällig handledare på slutet.

Göteborg, 2007

Christian Melander och Anders Fogelqvist

Innehållsförteckning

Bakgrund.....	s. 1
Litteratur.....	s. 1
Vad är kunskap?.....	s.1
John Dewey.....	s. 3
Tore Almius.....	s. 5
Bo Andersson.....	s. 6
John M Steinberg.....	s. 7
Syfte och frågeställningar.....	s.8
Material och metoder.....	s.8
Resultat.....	s.11
Arbetar skolan med att söka kunskap från samhället och i så fall hur?.....	s.11
Vilka ställen och tillfällen lämpar sig bäst för att söka kunskap utanför skolan?.....	s.14
Är det någon skillnad på kunskapen från klassrummet gentemot den från samhället?.....	s.15
Vad är värdet med att söka kunskap utanför skolan?.....	s.16
Diskussion.....	s.20
Sammanfattning.....	s.29
Referenser.....	s.31
Bilaga 1.....	s.32
Bilaga 2.....	s.33

Bakgrund

I vår moderna tid är det viktigt att ha bredd på lärandet. ”Läraren skall svara för att eleverna får pröva olika arbetssätt och arbetsformer”. (Lpo 94 s.7) Det bör finnas alternativ till klassrumsundervisningen, vilket skulle ge eleverna större variation i sitt lärande.

Man kan tala om kunskap utanför skolan rent generellt, men också gå in på hur man hämtar kunskap inom specifika ämnen. Undervisningsformen fungerar väl ämnesöverskridande. Detta var en grundförutsättning när vi valde vårt ämne, då vi har helt skiljda inriktningar. Ämnet var något vi båda tyckte kändes angeläget och låg rätt i tiden. Det var något som vi var nyfikna på och tyckte verkade både relevant och intressant. Vi kommer även att undersöka hur skolan ser på kunskap utanför sig, och hur de tar till vara på den. Våra personliga motiv och erfarenheter är att det finns alternativ till den gängse klassrumsundervisningen. Om eleverna varierade sina rutiner skulle de förmodligen lära sig bättre. Det kunde också vara en modell i att nå fler elever. Det är ju inte alla bemedlat att ta åt sig kunskap genom böcker och lektioner. Varför inte ta vara på de kunskaper och erfarenheter samhället erbjuder?

”Det väsentliga är att skolan skapar de bästa samlade betingelserna för elevernas bildning, tänkande och kunskapsutveckling. Därvid skall skolan ta till vara de kunskaper och erfarenheter som finns i det omgivande samhället och som eleverna har från bl.a. arbetslivet. Den värld eleven möter i skolan och det arbete eleven deltar i skall förbereda för livet efter skolan.” (Lpf 94 s.6)

Undervisningen bör vara en naturlig anknytning till vardagslivet. Eleverna ska trots allt snart ut och ta del av dessa genom sitt arbete, fritidssysselsättningar och så småningom familjeliv. Kanske är praktisk kunskap något som hittills varit eftersatt i grundskolan? Man skulle förmodligen inte förlora något på att låta eleverna prova på allt från problemlösning till reflektion kring olika yrken och kommande arbetsliv. ”Alla som arbetar i skolan skall verka för att utveckla kontakter med kultur- och arbetsliv, föreningsliv samt andra verksamheter utanför skolan som kan berika den som en lärandemiljö.” (Lpo 94 s.8). Vi tycker oss se att det saknas en viss bredd inom skolans utbildning, och tycker att det är naturligt att man ska se vad eleverna kan hämta från samhället runt omkring. Vår förhoppning är att lärare och skolor skall kunna ta till sig idéer från vårt arbete, och förhoppningsvis också göra verklighet av några av dessa som vi i vårt arbete kommer att sammanställa.

Begrepp som variation, förnyelse och utveckling är viktiga faktorer i skolkulturen. Skolan måste följa den snabba utveckling som sker i samhället. Idag erbjuds eleverna så mycket annan information än den i undervisningen. Skolan måste bl.a. kunna erbjuda ett konkurrenskraftigt alternativ till tv, Internet och övrig media som växer sig allt starkare.

Litteratur

Vad är kunskap?

”Kunskap är inget entydigt begrepp. Kunskap kommer till uttryck i olika former – såsom fakta, förståelse, färdighet och förtrogenhet – som förutsätter och samspelar med varandra”. (Lpo94, s.6).

Gustavsson ”utgår från att kunskap kännetecknar människans strävan att överleva och skaffa sig ett bättre liv både individuellt och kollektivt och att kunskap funnits och utövats i olika verksamheter genom hela människans historia”. (Gustavsson, 2002, s.II). Vilken kunskap som

är mest betydelsefull är en fråga som människan har sökt svar på genom hela historien. Platon gav den sanna och säkra kunskapen beteckningen ”episteme” och att endast ha en åsikt eller att tycka något för ”doxa”. Vidare så vidgade Aristoteles ”diskussionen om kunskap som är knuten till olika verksamheter”. (Gustavsson, 2002, s.13). Aristoteles indelning av kunskap är ”teoretisk kunskap, kunskap knuten till hantverk och skapande verksamhet, samt kunskap knuten till det etiska och politiska livet”. (Gustavsson, 2002, s.II). Gustavsson skriver att praktisk kunskap är den så kallade tysta kunskapen eller förtrogenhetskunskap medan den vetenskapliga kunskapen är påståendekunskap. (Gustavsson,2002,s.14). Han skriver även vikten av att skilja på information och kunskap. Enligt Gustavsson är information något som strömmar över oss medan kunskap är något vi bär med oss, som vi tolkat, förstått och tagit till oss. (Gustavsson, 2002, s.15). Det dominerade synsättet i skolan genom tiderna är den förmedlingspedagogiska vars företrädare ser kunskapen som given av vetenskapen och inbyggd i det kulturella arvet. Den är inbyggd i ”skolans grammatik” och som man säger, ”sitter i väggarna”. De som opponerar mot detta är den pedagogiska progressivismen. ”Här förläggs tyngdpunkten vid elevens motivation och intresse, i syfte att kunna sätta igång processer av kunskap och lärande. Det subjektiva, i form av egen erfarenhet, tolkning och förståelse får här ett större utrymme”. (Gustavsson, 2002, s.27). I 1992 års läroplanskommitté, *Skola för bildning*, vidgas och problematiseras för första gången begreppet kunskap. Här görs en åtskillnad mellan fyra olika former av kunskap.” Dessa var följande:

- faktakunskap som information, regler och konventioner, utan åtskillnad mellan ytlig och djup kunskap eller mellan olika sätt att förstå samma fenomen.
- förståelsekunskap som i motsats till fakta sägs ha kvalitativ karaktär, att förstå är att uppfatta meningen eller innebörden i ett fenomen.
- färdighetskunskap som att vi vet hur något ska göras och kan genomföra det.
- förtrogenhetskunskap som bakgrundkunskap eller kunskapens tysta dimension i en kunskap som är förenad med sinnliga upplevelser och som kommer till uttryck i bedömningar.

(Gustavsson, 2002, s.23).

Enligt Gustavsson så gäller fortfarande motsättningen mellan förmedlingspedagogik och progressivism i skolan än idag. ”Skolpolitiskt sett är den tydliga tendensen att beskriva kunskap ”som paket”, med stark betoning på skolan som uppfostrande institution där ordning och disciplin råder. Det bärande synsättet att kunskap står i centrum, men den förblir oproblematiserad. Men å andra sidan finns, alltifrån näringslivets organisationer, till ekonomiskt och tekniskt inriktade argument, en stark tendens att vilja bryta ned skolans väggar och anpassa utbildningar till praktiska verksamheter ute i samhället.” (Gustavsson, 2002, s.29.). Gustavsson skriver att Ludvig Wittgenstein ”hade en tanke om att viss kunskap inte går att uttrycka i ord, i språkliga satser, medan annan inte var möjlig att uttrycka verbalt och som man därför skulle vara tyst om”. Det sägbara och det osägbara kom att bli två områden för två olika former av kunskap, som kom att benämnas påståendekunskap och förtrogenhetskunskap. Påståendekunskapen kom att användas i det vetenskapen gör och förtrogenhetskunskapen är de praktiska verksamheter som sysslar med så kallad ”tyst kunskap”. (Gustavsson, 2002, s.83).

Det Gustavsson menar med tyst kunskap är när man inte kan sätta ord på det man vet och ”hon vet mer än hon kan redogöra för.”. Han fortsätter med att ”om vi frågar människor vad det är för kunskap de brukar när de utför något med händerna eller med kroppen, som i olika former av hantverk eller idrott, så kan de oftast inte svara därför att de inte har ord för det. En betydelse av tyst kunskap är alltså att den är ordlös, det vill säga att den saknar ett verbalt

språk.” (Gustavsson, 2002, s.88). Vidare skriver Gustavsson om att tyst kunskap både är färdighetskunskap och förtrogenhetskunskap. Detta förklaras i den indelning han skriver som är att ”påståendekunskapen blir liktydig med det sägbara och likställs ofta med vetenskaplig eller teoretisk kunskap. Färdighetskunskapen är liktydig med ”veta hur”, det vill säga att kunna göra olika saker. Förtrogenhetskunskap representerar den kunskap som förvärvas under lång tid i ett yrke eller genom invanda sysselsättningar.” (Gustavsson, 2002, s.88). Påståendekunskapen och förtrogenhetskunskapen utesluter inte varandra. Om man skulle länka påståendekunskapen till förtrogenhetskunskapen så skulle dessa två med fördel berika varandra. (Gustavsson, 2002, s.90).

Olika sorters intelligenser

År 1983 presenterade den amerikanske psykologen Howard Gardner sin teori om att vi inte har en intelligens utan många. Den språkliga och den logisk- matematiska är välkända eftersom det är dem som skolan alltid har koncentrerat sig på. Som exempel på särskilt kreativa personer från detta århundrade med dessa intelligenser nämner Gardner bland annat T.S. Elliot och Einstein. Därtill kommer en musikalisk intelligens (Stravinsky), en kroppslig- kinestetisk (Martha Graham) och en rumslig (Picasso). Slutligen finns det en ”intrapersonell” intelligens / självkänedom (Freud) och en ”interpersonell” / social intelligens (Gandhi). Gardner överväger ytterligare några fler – en naturalistisk (Darwin) och en existentiell. (Sohlman, 2002, s.25).

Vi och många med oss håller med Gardner och hans teori om olika sorters intelligenser. Teorin ger i vilket fall som helst ytterligare tyngd åt att vi har olika sätt att lära på. Detta, menar vi är något som skolan måste ta i beaktande i sin undervisning. Det är med bakgrund av den här teorin så vitt vi kan se omöjligt att lära ut allting och på alla sätt i klassrummet. Olika synsätt, förklaringsmodeller och typ av kunskap och inläring bör vara något som läraren ständigt överväger och tar i beaktande.

Dewey, John¹

”Individen utvecklas genom ett samspel med sin omvärld, lär sig benämna denna omvärld, lär sig sociala regler, lär sig förstå sammanhang osv.” (Hartman & Lundgren, 1980, s.15). Detta är något som passar väl in med kunskap från samhället. Dewey myntade uttrycket ”learning by doing”, och var en ivrig förespråkare för detta. ”Uttrycket learning by doing återspeglar i sin förenkling en syn på människan som aktiv gentemot sin omvärld, där utveckling är en arbetsuppgift för människan. I utbildningen måste då eleven ges möjligheter att aktivt pröva och experimentera”. (Hartman & Lundgren, 1980, s.15)

Den amerikanske filosofen John Dewey föddes 1859 och dog 1952. ”Hans arbete blev grundvalen för den progressiva pedagogiken i USA”. Grunden för Deweys texter kom av den samhälliga situation som kom fram i och med invandringen till USA och industrialiseringen i landet. Arbetsplatserna skrek efter arbetskraft. Klasskillnader kom tydligt fram i industristädernas getton av invandrare och svarta. ”Det är i denna samhällssituation som utbildningen börjar växa fram, inte bara som ett instrument för att skapa förutsättningar för enskildas arbeten, utan också som ett instrument för socialisering in i en ny kultur.” (Hartman & Lundgren, 1980, s.9)

Det var mot den tyska pedagogikens tankar, som var den etablerade i USA för tillfället och som byggdes mycket av Johann Friedrich Herbart (1776-1841) idéer, som Dewey försökte hitta en ny pedagogik. När man pratar om Deweys tankar så får man även nämna Rousseau,

¹ Hartman, S G & Lundgren, U P (1980): Individ, skola och samhälle. Pedagogiska texter av John Dewey. Stockholm: Natur och Kultur.

Darwin, Thomas Jefferson och Horace Mann, vilket mycket av Deweys tankar speglas ifrån. (Hartman & Lundgren, 1980).

Deweys pedagogik är svår att sätta en etikett på, på så vis att det är svårt att avgöra vilken ålder eller metodik hans lära är applicerbar på. Dewey betecknas ofta som grundskoleårens stora pedagog. I vårt arbete har vi arbetat med grundskolans äldre åldrar och gymnasieskolan. Därför är det viktigt att ge en kort förklaring till varför vi anser att Deweys tankar även fungerar i vårt arbete. Dewey behandlar utbildning och fostran på en generell nivå. Att Deweys tankar ofta ses till grundskolans lägre åldrar kan förklaras med att hans tankar kom att beaktas vid reformerandet av folkskolan på olika håll i världen. (Hartman & Lundgren, 1980).

Dewey betonade vikten av att ge utrymme åt den enskilda elevens fria växt och utveckling. Han betonade också nödvändigheten av att överge ett förlegat ämnesindelad lärostoff till förmån för ett arbete med de praktiska problem som eleverna skulle komma att möta i samhället. Skolan måste föras närmare det samhälle vars syften den skall tjäna. Skolan är samhällets styrinstrument både när det gäller elevernas egen utveckling och samhällets framtid. Den skarpa uppdelningen mellan teori och praktik måste därför överges. "Learning by doing" blev metoden framför andra. (Hartman & Lundgren, 1980, s.11).

För att veta hur man skall välja ut kunskap så inför Dewey begreppet *nytt*. Deweys kunskapsdefinition utvecklades från *Pragmatismen*. *Pragmatismen* är med förenklade ord en nyttofilosofi som besvarar frågorna "vad är sant, och vad har värde" med svaret - det som har nytta. (Hartman & Lundgren, 1980).

Deweys tankar och idéer blev tidigt kända i Sverige då det första pedagogiska arbete som Dewey fick översatt till ett annat språk var artikeln om intresse och viljeansträngning som vi 1902 finner i tidskriften *Skolan*. (Hartman & Lundgren, 1980, s.19).

Efterföljare till Dewey valde ut en del av hans pedagogik som passade deras egna syften. Man tog åt sig av hans hävdande av "individens fria växt och utveckling, men såg bort från hans envetna hävdande av skolan som samhällets främsta socialiseringsinstrument och styrmedel för individens och samhällets gemensamma utveckling under demokratiska former." (Hartman & Lundgren, 1980, s.13).

1919 blev det stora förändringar i skolan. Hembygds kunskap och slöjd tillkom som ämnen. Gottfrid Sjöholm sammanfattade det nya undervisningsmetodiska programmet i följande punkter.

- att lära genom att göra
- handens arbete
- den andliga brottningen med problemen
- skolan ett laboratorium inte ett auditorium

(Hartman & Lundgren, 1980, s.22)

Vidare utvecklades detta genom aktivitetspedagogiken som skildrades av Ester Hermansson och kom att bli tongivande i 1950- och 1960-talens debatt och som hade dessa nyckelbegrepp.

- spontanitet
- gemenskap

- individualisering
- utvecklingshjälp
- stimulering av personlighet
- skapande verksamhet
- intresseområden
- principiella överväganden om stoffurval för kursplanen

(Hartman & Lundgren, 1980, s.27)

John Dewey skriver i sin andra artikel ur skriften *Mitt personliga credo* att ”skolan måste representera livet så som det levs för närvarande – ett liv som för barnet skall vara lika verkligt och vitalt som det liv barnet lever i hemmet, i grannskapet eller på lekplatsen”. (Hartman & Lundgren, 1980, s.41).

”Barnen tvingas in i en passiv och receptiv roll. Förhållandena är sådana, att barnen inte tillåts att följa lagen i sin egen natur.” Det Dewey menar med deras natur är att den aktiva sidan kommer före den passiva i barnets utveckling, att uttryck kommer före medvetna intryck. Dewey skriver även att ”undervisningsarbetet skulle underlättas väsentligt, om nio tiondelar av den energi som nu inriktas på att förmå barnen att lära sig saker, i stället skulle användas för att se till att de bildade sig begrepp”. (Hartman & Lundgren, 1980, s.46).

I Deweys arbete *Skolan och samhället* skriver han om vikten att praktiskt få göra det man lär sig och på det sätt skaffa sig en förtrogenhet med kunskapen. (Hartman & Lundgren, 1980, s.50)

”Aldrig så många faktalektioner, planerade enbart som faktalektioner, kan bidra ens med en skugga av den förtrogenhet med växter och djur, på bondgården och i trädgården, som förvärvas genom att man faktiskt lever mitt ibland dem och bryr sig om dem.” (Hartman & Lundgren, 1980, s.54).

Dewey skriver i sin tredje artikel ”jag tror därför att den verkliga anknytningspunkten för skolämnen varken är naturvetenskap, litteratur, historia eller geografi utan barnets egna sociala aktiviteter”. (Hartman & Lundgren, 1980, s.43) Han pratar om barnets aktiviteter men som tidigare nämnts i kapitlet så har det sin förklaring och att det går att applicera på alla åldrar. Skolan är idag en institution som påtvingar eleverna en viss kunskap över en viss tid, vilket är något vårt samhälle kräver. Men om man skulle leka med tanken att vi hittar problem i elevens vardag, som ingår i ämnet som läraren har, så borde ju detta kunna appliceras med Deweys tankar om undervisningens innehåll i större bredd.

Han skriver vidare: ”Införandet av praktiska aktiviteter, av naturstadium, av elementär naturvetenskap, konst och historia, förvisandet av det utpräglat teoretiska och formella till en andrahandsställning, förändringen i skolans moraliska atmosfär i förhållandet mellan lärare och elever, införandet av en förändrad disciplin och av mera aktiv och uttrycksfull självverksamhet – allt detta är inte bara tillfälligheter, det är nödvändigt för en större social utveckling”. (Hartman & Lundgren, 1980, s.65).

Almius, Tore

”Jag tror att vi våldför oss på barnets natur om vi alltför snabbt introducerar en mängd olika studieämnen som inte har någon anknytning till barnets sociala liv.” (Almius, 2006).

Almius menar här att barnens aktiviteter inte får bli för teoretiska, utan bör innehålla lekar och samspel barnen emellan. Något som är viktigt för dem både nu, och i framtiden.

”Diamond (1991) poängterar att lärare ofta upplever att de är fångade i en organisation, ett hävdvunnet mönster, som ger mycket lite plats för nytänkande. Ett vanligt exempel på det finner man i de problem, som nytexaminerade lärare ställs inför. De börjar sitt förändringsarbete med friskt mod, men befinner sig efter många år i samma ”lunk”, som de övriga i skolan, fast de kämpat för att undgå den.” (Almius, 2006).

Här gäller det i så fall att vara kreativ, men inom vissa givna ramar. Man är som lärare på en och samma gång manad att variera sin undervisning, och samtidigt tvungen att följa styrdokument och kursplaner vilka ibland kan kännas som att man är låst vid det traditionella.

”Vi behöver något som berör och att den lärande själv väljer väg och utforskar. Istället för att eleverna möter olika ämnen får de möta dilemman, utmaningar och problem. Det kan vara arbete med samhällsrelaterade uppgifter som utgår från så kallade autentiska frågor”. (Almius, 2006, s.159). Almius betonar här vikten av att barnen själva aktivt söker efter kunskap. Man kan här tänka sig att eleverna arbetar ämnesöverskridande för att lösa problem och uppgifter.

Skolans arbetssätt har inte förändrats mycket genom tiden. Den består av att lärarna berättar och frågar medan eleverna lyssnar och svarar på frågor. Det är i första hand läraren som väljer vad som ska studeras, vilka frågor som skall besvaras och utifrån vilket material. (Almius, 2006,). För att engagera eleverna tror vi att de behöver mer av variation, delaktighet och problemlösning.

Andersson, Bo

”Lärarna anser i högre grad än eleverna att undervisningen är mindre traditionell, t.ex. läroboksstyrd, mera elevaktiverande samt mera ämnesöverskridande och ämnesintegrativ”. (Andersson, 1998, s.14). Detta var också något som var genomgående vid våra intervjuer.

Andersson skriver i boken *Delen och helheten* att det verkar som att ju högre upp man kommer i årskurserna, desto mindre använder man närsamhället för att hämta kunskap. Detta verkar dock på väg att förändras, och det verkar nu som att det ändå går något högre och högre upp i årskurserna, förmodligen p.g.a. de nytexaminerade lärarna. Han skriver även att resultaten av intervjuade lärare och elever angående om de hämtat kunskap från samhället kan vara lite missvisande. Detta eftersom ”människan spelar sina roller och svarar vad som förväntas av henne. Det är ett faktum, men det är också ett faktum att närsamhället kan och bör ges mer plats i undervisningen”. (Andersson, 1998, s.15). Detta kan också vara en anledning till skillnaden på svaren mellan lärarna och eleverna – huruvida de gick ut i samhället och sökte kunskap.

Om lärarutbildningen för historielärare på Göteborgs universitet skriver Andersson följande, ”på senare tid har det framgått som alltmer angeläget att fråga sig: vad är det centrala i undervisningen? Vilken är den viktigaste ämnesteoretiska och ämnesdidaktiska kunskapen att föra ut? Vari består själva kärnan?” (Andersson, 1998, s.42) Vi drar här en koppling till Deweys kunskapsdefinition om nytta. ”Vad är sant, och vad har värde”? (se sid.4).

”Upplevelsen av att just här, där jag bor och går i skola, har människor bott och verkat alltifrån stenåldern; män, kvinnor och barn, för 4-5000 år sedan. Den känslan är större”.

(Andersson, 1998, s.51). Att monument har raserats kan skapa en besvikelse hos eleverna, men känslan av det som har hänt på platsen är större. Att låta eleverna läsa om forntiden kan kännas oviktigt för dem då det var så länge sedan och att det känns så långt borta från deras egen verklighet. Men genom att upplysa dem om att den har funnits just i deras närsamhälle och att få gå ut och titta på platser av historisk betydelse kan ge dem en känsla av att historien ligger närmare dem själva.

Resultatet av Skolverkets rapport visar på att ”kvaliteten på kunskapsfrågornas svar var låg. Utvärderarna drar slutsatsen att botemedlet inte är mera traditionellt [pluggande] ... utan mer konkretion och koppling till elevens vardag.” (Andersson, 1998, s.14). Mycket av skolans budget går till läroböcker, men enligt utvärderarnas slutsats så bör de kunna omfördelas mer mot att gå till exempelvis studiebesök och andra aktiviteter där det praktiska får en större roll.

”Skolbildningen skall inte vara bländande utan sann, inte ytlig utan gedigen. D.v.s. den förnuftiga varelsen, människan skall vänjas att låta sig ledas inte av andras utan av sitt eget förnuft; hon skall angående tingen inte blott läsa och förstå andras åsikter ur böcker eller fasthålla och återge dem i minnet, utan hon skall självständigt gå till botten av tingen samt lära sig rätt att förstå och bruka dem”. (Comenius, 1999, s.107). Comenius menar således att man skall tänka själv, att dra slutsatser och att också använda dem, något som går hand i hand med vår tanke om att eleverna själva skall få söka kunskap.

Steinberg, John M

I idé 9 föreslog jag permanent praktik. Ett komplement till detta vore ovannämnda ”volunteerism” i ett, helst två, 2-4 timmarspass skulle eleverna fr.o.m. årskurs sex göra sin insats för samhället. Det finns klasser som redan nu tar ansvar för något i sin närmiljö, eller har starka band till ett äldreomsorg eller något liknande. Jag tycker att detta borde utökas och formaliseras. (Steinberg, 1996, s.38).

Det som Steinberg eftersöker är en kontinuerlig praktik i motsats till den som finns idag. En utökning av dagens prao skulle kunna ge eleverna en större inblick i ett kommande yrkesliv, göra dem mer delaktiga och ansvarstagande i samhällslivet, men också en chans att dra egna slutsatser om företeelser i livet.

”Vi måste inse vad eleverna lär sig när de ägnar sig åt sin musik, sin idrott eller liknande. De lär sig samarbete, handlingsförmåga, organisation, ekonomi, engagemang, envishet, uthållighet och mycket mer”. (Steinberg, 1996, s.41). Detta är också något som Dewey är inne på. (se sid.5). När man ägnar sig åt något som man bryr sig om blir det lättare att ta in kunskap från detta. Steinberg visar här på flera kunskaper som man kan lära sig genom att ägna sig åt sin hobby.

Vidare skriver Steinberg om samma ämne.

”När vi uppmärksammar, uppmuntrar, följer upp och integrerar elevens primärintressen utanför skolan kan vi bättre utveckla viktiga livsfärdigheter. Om vi med andra ord ser det som skolans uppgift att förbereda eleverna för livet och inte bara fylla dem med fakta, att förbereda dem för livet, och inte bara för veckans prov, så får vi nya möjligheter att öka deras motivation”. (Steinberg, 1996, s.42).

Steinbergs påstående här ovan har också stöd i Lpo94 där det står. ”Genom att delta i planering och utvärdering av den dagliga undervisningen och få välja kurser, ämnen, teman och aktiviteter, kan eleverna utveckla sin förmåga att utöva inflytande och ansvar.

(Lpo94, s.2).

Bifrostskolan, Danmark

Bifrostskolan är en privat grundskola, som grundades år 1987 av en grupp föräldrar och lärare, som ville skapa en skola på en väldefinierad värdegrund. Några av lärarna hade sedan 1971 experimenterat med tematiskt arbete och temasarbete i ett samordnat inskolningsprojekt. Nu önskade de att tillsammans med föräldragruppen vidareutveckla idéerna, eftersom skolningen endast är en liten del av hela grundskoletiden. De inblandade menade att det bästa skulle vara att starta en egen skola. (Sohlman, 2002, s.45).

Skolan använder i stort sett inga traditionella läroböcker. Lärarna gör själva det mesta av det material, som det finns behov av. Dessutom använder man ofta bl.a. Center for Undervisningsmidler (AV-central) och centralbiblioteket. I skolarbetet på Bifrostskolan är det inte möjligt att använda vanliga läroböcker, därför att eleverna så mycket som möjligt är med om att bestämma vilket deras innehåll deras arbete skall ha. Ämnesundervisningen läggs upp för att passa in i en bred ämnesövergripande undervisning och barnets associationer är så många att traditionella läroböcker inte blir aktuella. (Sohlman, 2002, s.71).

Bifrostskolan som nämns ovan är en skola som bl.a. bygger på:

Omvärldsförståelse – därför att barnet skall ha erfarenheter och upplevelser, som är nödvändiga för att förstå sig själv och omvärlden. Utgångspunkten skall vara att barnet skall lära känna sig själv och omgivningen. Genom kontakt med naturen och kulturarvet, dvs hundraåriga gärningar, tankar, känslor och uttryckssätt, förenat med fantasi och förnuft, konkret verklighet och fria fantasier, konst och vetenskap, kan barnet bli skapare av sina egna visioner. Barnet kan bli medskapare av en ny kultursyn, där nya och gamla, egna och andras erfarenheter smälter samman. (Sohlman, 2002, s.29).

Vidare vilar Bifrostskolans pedagogik på:

I upplevelsen konfronteras eleverna med gnistrande kortslutningar, som rensar bort förutfattade meningar och öppnar för nytt innehåll. Därför skall upplevelsen också vare en provokation i förhållande till den kunskap, den insikt, den förståelse och den erfarenhet som eleverna redan har. Det är här funderingarna uppstår, som ger eleverna lust att ställa frågor, söka ny kunskap och utmaningar. Här finns grunden till dialogen. (Sohlman, 2002, s.40).

Syfte och frågeställningar

Vårt syfte är att se om dagens skola arbetar med kunskapsinhämtning från samhället. Våra frågeställningar är, för det första; vad är värdet med att söka kunskap utanför skolan? För det andra; vilka ställen och tillfällen lämpar sig bäst för kunskapsinhämtning utanför skolan? För det tredje; vad är skillnaden på kunskapen från klassrummet gentemot den från samhället?

Material och metoder

Som underlag till vårt arbete har vi använt oss av ett antal olika källor. Först har vi tittat på forskningsläget och den litteratur som finns i ämnet. Vi har konsulterat ett antal böcker och rapporter där vi hittat intressant information. Några av dessa fick vi som tips av vår handledare, och några har vi själva hittat. Vid sidan av detta har vi gjort egna studier, främst via diskussioner med lärare och elevgrupper. Vi bestämde oss för att skicka ut frågorna på förhand, dels för att skolan skulle få en inblick i vad vårt arbete handlade om innan de bestämde sig om de skulle delta, men också för att göra den kommande diskussionen mer innehållsrik, då de fått chansen att tänka igenom frågorna en stund för sig själva. Eventuella nackdelar med att de på förhand kände till frågorna var att vi möjligen förlorar i spontanitet vad gäller svaren, och kanske också att de intervjuade från början är styrda i en viss riktning utifrån vad de funderat kring frågorna.

Vi intervjuade sju lärare som bestod av sex kvinnor och en man. Anledningen till att det blev en sådan könsfördelning på de intervjuade berodde på att det var dessa som vi fick tillgång till. Vi tror dock inte att vårt resultat hade visat någon större skillnad om könsfördelningen varit annorlunda. Tre av kvinnorna var runt trettio år gamla. De övriga lärarna var i femtioårsåldern. Vi besökte en grundskola och två gymnasieskolor. Anledningen till att vi koncentrerade oss på grundskolans senare år och gymnasiet var för att vi själva skall undervisa vid dessa stadier. En annan anledning till vårt urval av lärare och elevgrupper är att vi såg det intressant att se om de får studera det samhälle som de snart skall ut och arbeta i. De elever som vi intervjuade var både från invandrarbakgrund och svensk bakgrund. Intervjufrågorna som vi sammanställde var till största delen likadant utformade för både lärare och elever. Den skillnad som fanns handlade delvis om skolans ekonomiska möjligheter till kunskapsinhämtning från samhället, men även om hur man organiserade detta arbetssätt. Detta var något som vi bara ställde till lärarna.

Då vi endast har intervjuat sju lärare och sex elevgrupper kan vårt resultat inte sägas peka mot någon trend i samhället. Det som vi redovisar är endast dessa personers erfarenheter och synpunkter.

Vi är medvetna om att vår andra intervjufråga (Arbetar du eller din skola redan nu med att söka kunskap utanför skolan?) är av retorisk karaktär, men vi såg den ändå som en viktig fråga för att inleda vår intervju och senare gå in på mer precisa frågor. Vi drog vissa slutsatser allt efter ju fler intervjuer som vi gjorde, vilket medförde någon mindre förändring, exempelvis att efter ett par intervjuer märkte vi att ordningen på de två första frågorna var till nackdel för intervjun, och borde kastas om. Den första frågan löd från början; ”Hur kan man skaffa sig kunskap utanför skolan?” Den andra frågan löd; ”Arbetar du eller din skola redan nu med att söka kunskap utanför skolan? Hur? Var? Hur ofta? Vi tyckte delvis att den första frågan var för allmän och ospecifik, något som vi läst i *Kvalitativa intervjuer*. (Trost, 1997, s.66).

Vi såg även att de intervjuade tenderade att svara på första frågan med vad de redan gör på skolan, vilket kommer i fråga två. När vi kastat om frågorna fick vi bättre svar i ordningen: Arbetar er skola nu med att söka kunskap utanför skolan, och sedan; Hur kan man skaffa sig kunskap utanför skolan? Då blev det mer struktur på ordningen; Hur gör ni nu, till hur vill ni göra.

Angående metod för dokumentation av svaren så diskuterade vi om vi skulle använda bandspelare eller bara ta anteckningar. I och med att det finns en liten risk i att vissa personer som spelas in hämmas av detta, så valde vi att anteckna istället, då en hade möjlighet att ställa frågorna och den andra koncentrerade sig på att få med så mycket information som möjligt. Enligt *Kvalitativa intervjuer* så finns det en risk med bandspelare då den intervjuade kan bli ofokuserad av ev. blinkande lampor eller rörliga delar på bandspelaren. (Trost, 1997). En annan anledning till att vi valde bort bandspelare var all den tid som vi skulle få lägga på att lyssna igenom alla ljudupptagningar.

Vid sidan av ovanstående val så fanns diskussionen huruvida vi skulle använda oss av enkätundersökningar eller göra intervjuer. Vi valde det sistnämnda då det ger oss möjlighet att använda frågorna som diskussionsunderlag och även kunna ställa följdfrågor till våra frågor. En enkätundersökning hade med största sannolikhet gett oss kortare och möjligen mer ofullständiga svar. Detta var också något som vi märkte, främst vid elevintervjuer där de

ibland inte hade så mycket till svar. Då fick vi omformulera frågan något och försöka hitta en väg att nå fram till dem.

En annan fråga som kom upp var huruvida vi skulle intervjua eleverna enskilt eller i grupp. Vi beslöt oss för att intervjua dem i grupp för att få mer uttömmande svar, då de har chansen att diskutera lite sinsemellan. Detta fungerade väl överlag, även om det fanns grupper där vissa elever var något mer pratsamma än andra. Om vi hade valt att prata med dem enskilt så hade vi riskerat att de hade kört fast och kanske inte haft så mycket att säga på vissa frågor.

Vi vill vara tydliga med att vårt arbete inte är någon fältstudie som på något sätt skulle sägas representera hur det är i riket i stort. Vi var endast intresserade av om de skolor som vi besökte använde sig av samhället för kunskapsinhämtning.

Etik

Inga av skolorna som vi besökte är namngivna eller på annat sätt beskrivna så att man kan förstå vilka de är. Innan varje intervju så informerade vi om de intervjuades anonymitet. Vi har följt dessa råd från *Kvalitativa intervjuer*. Vi berättar inte mer om de intervjuade än vad vi behöver. (Trost, 1997, s.92).

Dataanalys

Vi har sammanställt och jämfört svaren från intervjuerna. Dels för att se vad som var gemensamt och vad som skiljde dem åt. Vi har också försökt se eventuella mönster svaren emellan. Därefter har vi analyserat och diskuterat dessa data.

Hermeneutik

En hermeneutisk metod innebär att man tittar på delen i helheten och ser helheten från delen. Meningen med en del kan endast förstås om den sätts i samband med helheten. Helheten kan endast förstås ur delarna. Detta kallas för den hermeneutiska cirkeln. (Alvesson, 1994). Delen betraktades från början som en skriven text, men kom senare att även innehålla det talade ordet. (Alvesson, 1994). Man kan få information från kvarlevor eller från en berättande källa. Det vi använder oss av i vårt arbete är berättande källor vilket innebär att "information passerar genom ett subjektivt medium och därför alltid är utsatt för förskevningsrisker". (Alvesson, 1994, s.124). Gilje beskriver samma problematik då han skriver att "samhällsforskare måste med andra ord förhålla sig till en värld som redan är tolkad av de sociala aktörerna själva". (Gilje, (1995), s.179). Men Gilje skriver även att "karaktäristiskt för meningsfulla fenomen är att de måste tolkas för att kunna förstås". (Gilje, (1995), s.175). Problematiken med våra källor är alltså att de vi intervjuat har gett oss sin tolkning på sina svar och att vi tolkar deras tolkning.

Då vårt arbete tar upp begreppet "upplevelser" så är det lämpligt att även ta upp vad det innebär. "För det första är den inte en passiv reception av något utanför subjektet, utan något aktivt, skapande, något som är försett med avsikt, intention, mening. För det andra är den mer "global" än ett atomärt sinnesintryck: Den täcker en subjektiv helhetssituation, inte ett isolerat fragment därav, och har också sammanhang med individens hela liv i vilket den ingår som en organisk del.". (Alvesson, 1994, s.118).

Tillförlitlighet

Då vi inte använde bandspelare har vi inte exakt kunnat citera de intervjuade. Det blir istället en återgivning av de samtal som vi hade med lärarna och eleverna. Under intervjuerna gjorde vi anteckningar för att få med så mycket som möjligt av samtalen. Den huvudsakliga innebörden och exemplen som vi fick är dock redovisade.

Resultat

De som vi intervjuade var tre lärare från grundskolans äldre åldrar. Av dessa undervisade en kvinna i svenska, engelska och spanska. En annan i bild och svenska och den tredje lärarinnan undervisade i hemkunskap. Från den ena gymnasieskolan undervisade en kvinna i psykologi och samhällskunskap. Från samma gymnasium intervjuade vi en annan kvinna som undervisade i engelska, spanska och historia. På det andra gymnasiet intervjuade vi en manlig musiklärare och ensemblelärare och en lärarinna som undervisade i samhällskunskap, psykologi, historia och lite religion.

De elever som vi intervjuade var dels med fem sjätteklassare från en skola i utkanten av en storstad. På den ena gymnasieskolan intervjuade vi två elevgrupper från två olika klasser varav det var tre elever i varje grupp. På den andra gymnasieskolan intervjuade vi tre elevgrupper varav två av dessa hade musik som inriktning. Även här var det tre elever i varje grupp.

Arbetar skolan med att söka kunskap från samhället och i så fall hur?

Lärarnas svar

Alla skolor som vi har besökt arbetar på något sätt med att söka kunskap utanför skolan. Det vi kan se efter intervjuerna är att den vanligaste formen är studiebesök. Vanligt förekommande platser som de använder sig av är teatrar, biografier, universeum och museer. En annan kunskapskälla är Internet, som bidrar till att både lärare och elever kan komma närmare världen utan att för den skull lämna klassrummet.

Att skaffa sig kunskap utanför skolan behöver nödvändigtvis inte betyda att man går ut i samhället. Flera lärare och elever gav även förslag på tillfällen då de bjöd in "samhället" till skolan istället, ofta då i form av föreläsare, yrkesmän eller organisationer. En lärare gav exempel på då hon använde sig av en yrkesman i sin undervisning. Hennes elever skulle lära sig hur man utför en intervju och hon bjöd då in en journalist till klassrummet. Att besöka ett språkcafé, som en av lärarna nämnde är ännu ett alternativ till den ordinarie klassrumsundervisningen.

Andra exempel som gavs var att besöka företag som exempelvis Volvo, där man tittade på krocktest och ställen i stan, som saluhallen och fiskhandlaren, där man fick se på kryddor och olika fiskar. En annan lärare berättade om hur hon hade låtit sina elever laga mat från Irak.

Vidare nämndes att de använder sig av politiker och olika föreningar. En lärare nämnde att hon har använt sig av tingsrätten, kommunfullmäktige samt kronofogdsmyndigheten i sin undervisning. Någon använder sig även av olika utbildningsprogram som finns, t.ex. trafikkontoret som anordnade ett program om trafiksäkerhet.

Andra ställen som togs upp var konserter och konstutställningar, där eleverna i det senare fallet även fick skriva ett vykort till konstnären där de fick kommentera konstnärens verk. En del har studerat byggnader i stan, exempelvis historiska monument och några har varit ute och tittat på natur och miljö. Några valde att lägga upp sin undervisning som ett temaarbete, där man hade valt att gå vidare med att göra ett reportage från det ställe som man hade besökt.

En lärare berättade att hon återkommande brukade skicka ut sina elever till leksaksaffären. Detta gjorde hon för att de skulle titta på leksaker och ta ställning till de olika könsrollerna som dessa speglade. Vidare berättade en lärare att hon bjuder in människor från olika kulturer för att prata om sitt hemland, religion eller kultur. En av skolorna hade ett turistprogram vilket bidrog till att de hade skaffat sig goda internationella kontakter som eleverna kunde ta del av. Även prao gavs som exempel på kunskap utanför skolan.

Som en av de intervjuade sade så är det upp till lärarna själva hur mycket som de använder samhället som kunskapskälla. En av lärarna berättar om en skola som inte har något schema, vilket medför att de jobbar mer med projekt än vad den traditionellt schemabundna skolan gör.

En annan lärare utgick från sig själv, d.v.s. hur han arbetar med att skaffa sig kunskap utanför skolan. Han gav exempel som radio, teve och skivor. Men också ställen som bibliotek och museum. Utöver detta nämner han turnéer och musikseminarier, där han får utbyta kunskap med andra musiker. Han nämner också att skolan bidragit med resestipendier där han exempelvis varit på olika språkresor.

*Arbetar skolan med att söka kunskap från samhället och i så fall hur?
Elevernas svar*

Efter våra intervjuer så framgick det att alla elever har använt samhället som kunskapskälla någon gång i sin undervisning. Vissa använder den mer och vissa mindre. Gemensamt för nästan alla elever är att de har besökt museer, teatrar och biografier, då teater- och biografbesök är något som de alla har rättighet till att få göra varje termin. Att museum var gemensamt är förmodligen för att det är ett traditionellt och etablerat ställe i skolvärlden att ha studiebesök på.

Genom att bjuda in olika människor till skolan t.ex. föreläsare eller yrkesmän så ger skolan eleven nya synsätt och infallsvinklar i ämnet. Detta är något som är uppskattat bland de flesta av eleverna. Ett exempel på detta var när en av grupperna hade läst om andra världskriget och judeförföljelsen. Skolan hade då bjudit in en person av judisk härkomst som själv hade fått uppleva detta för att prata om ämnet. Det var först då eleverna fick den riktiga känslan av hur det hade varit, säger de.

En av elevgrupperna berättade att de har tagit del i tobaksprogrammet där de får reda på vad som händer med kroppen när man röker. Samma elever har jobbat med temat ”Frukt och grönt”, som var till för att se vilka affärer som tillhandahöll ekologisk mat. Två grupper hade gjort intervjuer, den ena hade besökt olika arbetsplatser och den andra hade intervjuat politiker under valrörelsen.

Vidare berättade en grupp elever entusiastiskt hur deras lärare förklarade Big bang-teorin medan de tog en promenad längs avenyn. Läraren hade knutit samman promenaden med teorin och använt det som eleverna såg under promenaden för att förklara teorin.

En av skolorna som vi har besökt erbjöd sina elever rabatt på biljetter till olika konserter. Samma skola bjöd även in musiker till skolan för att hålla en konsert. Eleverna erbjöds i vissa fall att träffa musikerna efter konserten där de kan skaffa sig kunskap och inspiration.

Överlag ansåg eleverna att skolan arbetar för lite med att söka kunskap från samhället och skulle vilja se att detta skedde i större utsträckning. De ville gärna se att ämnena blev mer integrerade och att man fick göra större projekt utanför skolan.

Den passiva kunskapen; Lärare och elevers svar

Parallellt till frågan hur skolan aktivt arbetar med samhället så frågade vi även om man lär sig något utan att man aktivt söker den, d.v.s hur man lär sig något utan att man tänker på det. Frågan är relevant i det avseende att den kan lyfta fram även den här formen av s.k. ”gratis kunskap” och hur detta kan se ut.

Vi fick exempel som vid möten med andra människor i samhället, där man skaffar sig social kompetens och lär sig hur andra människor tänker. Denna kunskap är inte utesluten från skolan. Läraren säger att eleverna träffar andra elever och lärare, vilket ger dem social kompetens, vilket visar på ett starkt samspel mellan skola och samhälle.

Idag har eleverna tillgång till media av olika slag vilket ger dem en vidare kännedom om samhällen runt om i världen. Genom att eleverna använder sig av dessa media på sin fritid så får de kunskap om platser, kulturer och miljöer som de kanske aldrig annars fått.

Genom att ta in musik i språkundervisningen så kan man förena nytta med nöje, något som också visade sig av de svar vi fick av eleverna när vi frågade efter hur man lär sig utan att man tänker på det. Genom musik kan man få språkkunskap, säger både lärare och elever.

En av eleverna svarade att man har olika arbetsuppgifter i hemmet. Dessa uppgifter kan vara att diska, städa eller laga mat. Tack vare detta så får du kunskapen för att utföra dina sysslor utan att du för den skull tänkte dig från början att söka efter kunskapen aktivt. En elev tog upp kunskapen du lär dig på vägen mot ett visst mål. Han talade här om dataspel och att man lärde sig när man skulle installera dessa på datorn. Målet är att få spela spelet, medan kunskapen på vägen blir hur du går tillväga för att installera spelet.

Andra exempel eleverna nämnde var genom samtal med andra människor. Det uppenbara du lär dig är det som personen säger, men den passiva kunskapen är att du lär dig tolka personens kroppsspråk, du lär dig hur personen reagerar på hur du betar dig gentemot honom eller henne. En annan grupp diskuterade ungefär samma sak då de sa att du lär dig bara genom att gå ut i samhället. Då sade en av dem att då lär du dig tolka och se det som du annars inte direkt lägger märke till i samhället. Man lär sig allt från att hälsa till att kommunicera utan att man tänker på det, sa en av lärarna.

En elevgrupp tog upp att när en av deras klasskamrater håller föredrag så lär de sig lika mycket som kanske föredragshållaren. Då syftet med lektionen kan ha varit att lära eleven att prata inför grupp, så lär sig de andra eleverna automatiskt att tolka personens kroppsspråk och hur man bör och inte bör göra när man håller föredrag. Denna information använder man sig själv sedan av utan att man tänker på det när man håller föredrag, avslutar de.

Utanför skolan lär man sig det mest viktiga. Kunskapen i skolan är inramad av skolplikt. Påtvingad kunskap påverkar hur man tillgodoser sig kunskap, säger en av lärarna. En annan lärare svarade att hon ser att hennes elever har blivit bättre på engelska. Detta beroende på att de ser på teve, chattar på Internet och lyssnar på musik, avslutar hon.

Vilka ställen och tillfällen lämpar sig bäst för att söka kunskap utanför skolan?

Lärarnas svar

Det som genomsyrade de flesta lärares idéer var att alla ställen och tillfällen lämpade sig för kunskapsinhämtning, och att detta berodde mycket på lärarens fantasi. Man kan exempelvis ta till vara på föräldrars kompetens, men även låta en författare eller journalist berätta om sitt yrke. Man kan också besöka parker och byggnader i stan eller ta del av stadens kulturutbud. Vi ser att föräldrars kompetens är en tillgång som vi allt för sällan använder, säger en av lärarna. De bär med sig både livserfarenhet och yrkeskunskap, som dessutom inte behöver kosta något.

Eleverna skulle kunna få goda idéer om hur man använder språket för att skriva en bra text genom att bjuda in en journalist eller författare till skolan. Utöver dessa rent språkliga kunskaper kan eleverna få höra om resor och miljöer som dessa yrkesmän besökt. Detta kan ge eleverna ett nytt synsätt då det blir mer personligt och levande på ett annat sätt än vad läroböckerna kan ge. Parker och byggnader i stan kan ge historisk kännedom och en bättre förståelse för natur och miljö.

I svenskämnet är det lätt att hitta ställen och tillfällen för kunskap i samhället. Man kan där hitta kunskapskällor för läs- och skrivkunskap, muntlig färdighet och litteratur.

Ämnen som var lättare än andra för att hitta lämpliga ställen och tillfällen utanför skolan var psykologi, samhällskunskap och naturkunskap. I naturkunskap kunde man exempelvis gå ut i skogen och titta på olika saker, sa läraren. Om man ska lära sig att åka skidor så måste man besöka en skidbacke, konstaterar en annan lärare. För att lära sig om musik så behöver man komma ut och spela med olika musiker, sa samma lärare.

I språkämnen kanske man kan bjuda in en expert, säger en lärare. I religion kan jag tänka mig att man skulle kunna besöka kyrkor, samfund och även bjuda in religiösa grupper, säger en annan. Jag kan inte tänka mig att det inte skulle berika något ämne med att söka sig utanför skolan, sa en av lärarna. Ett annat exempel som gavs var att man t.ex. skulle kunna gå till ett tekniskt museum. Slutligen sa en lärare att man i ämnet geografi kan gå ut och titta på berg och liknande.

Vilka ställen och tillfällen lämpar sig bäst för att söka kunskap utanför skolan?

Elevernas svar

Problemlösning och konflikthantering var något som eleverna efterfrågade. Några skulle vilja vara med på någon politisk debatt. Liksom lärarna så tyckte även eleverna att man bör ta tillvara på vuxnas erfarenheter. Att få arbeta med problemlösning är något som eleverna inte får syssla med fullt ut i skolan, då det alltid finns någon att fråga. Att få komma ut i samhället och själva få prova att lösa problem som att till exempel se hur man söker en lägenhet eller att jämföra matpriser kanske bättre skulle förbereda dem för sitt kommande vuxenliv.

Politik är något som de flesta tycker är tråkigt och ointressant. Mycket av detta beror förmodligen på att man sällan kommer i kontakt med det på ett naturligt sätt. Kanske skulle

man delvis komma över detta problem genom att först få reda på vad man diskuterar i en politisk debatt, vilket språk som används och hur en debatt går till. Sedan kunde man gå ut och lyssna på en debatt för att bli insatt i hur lagar och regler växer fram, hur politiker argumenterar och så småningom kommer fram till en möjlig lösning. Detta för att sedan utvärdera debatten i klassrummet och där klargöra saker som man eventuellt inte förstått på plats. Man kan även låta eleverna välja ut ett ämne som de antingen argumenterar för eller emot. Detta bidrar även till att de utvecklar vanan och tryggheten att tala inför människor.

Inom idrotten kan man t.ex. ta sig till tennisbanan, nämner en grupp elever. Från teve och Internet får man mycket engelskkunskaper, sa en elevgrupp. Man kan besöka museum inom historiaämnet, säger några andra elever. Att besöka andra länder för att studera språk, man lär sig språket mycket lättare där det talas, sa en av eleverna. Man kan exempelvis studera människor inom samhällskunskapen, avslutade de.

*Är det någon skillnad på kunskapen från klassrummet
gentemot den från samhället?*

Lärarnas svar

Kunskapen utanför skolan är aktuell och verklighetsförankrad. Skolan kan ibland upplevas som om den är långt ifrån verkligheten. Ett exempel kan vara om man läser om arbetslöshet utan att man har träffat någon som är eller har varit arbetslös som får berätta hur det egentligen är. Kunskapen blir roligare om man bjuder in en expert, då den personen kan mer och inte sällan brinner för sitt ämne, avslutar läraren.

Skolan är konstruerad och inte helt ”på riktigt”, utan mer fiktiv, medan kunskap utanför blir mer autentisk, exempelvis språkinläringen från teve och musik blir mer praktisk användbar. Man tillägnar sig kunskapen på ett annat sätt och kan ta till sig den på fler sätt när man inte är i skolan, fortsätter hon. Konfrontationen med en annan vuxen än läraren kan vara positiv för vissa. Elever ser vuxna på olika sätt, och att en ny vuxen kommer in i klassrummet kan medföra att en del vågar engagera sig mer, medan för vissa kan detta ge motsatt effekt. Kunskap utanför skolan blir mer konkret än den på skolan, man får uppleva det man ska lära sig, t.ex. att se skomakarens redskap i verkligheten istället för på bild.

Jag vill inte kalla det för skillnad, menar en lärare, utan snarare att kunskapen utanför skolan tillför mer, den kompletterar skolans kunskap. Kunskap i och utanför skolan kan tillsammans ge alla bitar. Man kan klara sig på bara kunskap från skolan, men inte på bara kunskap utanför den, svarar läraren.

En annan lärare säger att skillnaden på den kunskap eleverna får i klassrummet mot den de får i samhället är att den de får utanför skolan är en bredare kunskap som inte håller sig innanför givna ramar. Skolan arbetar däremot inom vissa ramar där vi bestämmer vad de ska lära sig, säger hon. Vi ställer följdfrågan om kunskapen utanför skolan är mer praktisk; Om du ser på film så får du exempelvis med dig en massa slangord, men är det verkligen praktisk kunskap, frågar hon. Om du tittar på nyheterna så är ju det teoretiska kunskaper, avslutar hon.

Skillnaden på den kunskap som du får i skolan och den som du får utanför skolan är att skolans kunskap är tidsbegränsad. Läraren menar här att man i gymnasiet läser en kurs från ett till tre år och sedan är det slut. Kunskapen som man får i samhället räcker hela livet, och det är upp till individen hur han eller hon tar åt sig den. Skolan ger grunderna, men det är utanför skolan som eleven gör kunskapen till sin egen, avslutar läraren.

*Är det någon skillnad på kunskapen från klassrummet
gentemot den från samhället?*

Elevernas svar

Kunskapen utanför skolan är kul och värdefull. Man lär sig mycket bättre, men de anser ändå att det är vissa saker som man måste få i skolan, konstaterade elevgruppen. Det är ”smartare” att få kunskap utanför skolan. Kunskapen blir mer allmän utanför, medan skolan fördjupar den. Skolan skall också sälla bort falsk kunskap, vilket kan vara svårt när man lär sig från kompisar eller liknande, då man aldrig kan vara helt säker på om det som de säger är sant, säger en annan elevgrupp.

Det är inte samma sak när läraren berättar något som att se något i verkligheten. Man får en helhet när man får se det med egna ögon, sa en elevgrupp. Skillnaden på den kunskap som man får i skolan och den man får i samhället är att kunskapen utanför skolan blir mer intressant då man får en helt annan upplevelse. Det som man ser utanför skolan lägger man mer på minnet. I skolan lär man sig kunskap för att kunna redovisa den. Vi läser t.ex. om nervsystemet nu, och den kunskapen lägger vi bara på minnet för att klara provet, och sedan är det mesta glömt. Det hade varit mer intressant om en läkare hade berättat om nervsystemet, säger elevgruppen.

Skillnaden på den kunskap som man får i skolan jämfört med den som man får i samhället är att skolan ger mer faktakunskaper, medan man i samhället ser saken med egna ögon, och kan dra slutsatser av detta.

Vad är värdet med att söka kunskap utanför skolan?

Lärarnas svar

Samtliga lärare svarade att det är värdefullt att söka kunskap utanför skolan. Både för eleverna och för dem själva. En lärare säger att kunskapen som du får utanför skolan lagras bättre än den som du får i skolan. ”Den sätter sig bättre”, sa hon. En annan av lärarna säger att kunskapen i och kunskapen utanför skolan har lika värde, och den ena är inte mer värdefull än den andra. Det beror på behovet vilken kunskap som är mest värdefull för stunden.

Att använda sig av samhället är värdefullt då eleverna kan få möta yrkesmän och experter inom vissa områden, vilket är viktigt då läraren inte kan veta allt. Kunskapen utanför skolan är verklighetsförankrad på ett annat sätt än den som man lär sig i klassrummet. En annan anledning till varför jag ser det som värdefullt är för min egen del då jag själv lär mig av experterna, säger läraren. Vidare gav hon exempel på personer som hon har bjudit in då hon har känt ett behov efter att få en expert i något ämne. Jag har haft socionomer, brandmän, människor som berättat om hur det är att vara i fängelse och personer som berättat om sitt alkoholmissbruk på besök under min undervisning, sa hon. Om man bjuder in en person som är expert på ett område så blir undervisningen roligare eftersom personen är mer sakkunnig inom området, och inte sällan brinner för sitt ämne.

En annan lärare sa att det är väldigt värdefullt att hämta kunskap utanför skolan. Det eleverna tar med sig in i klassrummet är inte bara sådant som jag har lärt dem under mina lektioner och det är viktigt att de får flera infallsvinklar, avslutade hon.

En av lärarna berättade om sina egna erfarenheter kring värdet i att söka kunskap från samhället. Han minns att han fick hoppa in som pianist i ett band som spelade 50-talsmusik en gång. ”Detta fann jag väldigt givande”, sa han. Han fick uppleva hur det var att känna sig som

en musiker på 50-talet, och det hela blev som en studie för honom. Han lyssnade på skivor som bandet hade spelat in och tog ut ett av solona som den förra pianisten tidigare spelade det på en låt. Under repetitionerna spelade han aldrig detta, men under konserten. Detta blev mycket uppskattat av bandet då de förstod att han tagit sig tid till att studera in deras musik och inte bara spelade utifrån sin egen stil och vad han kände för. Som musiker kan man träffa andra musikanter från hela världen. Detta kan ge värdefull kunskap om deras spelstil, kultur och hemland, avslutade han.

Vad är värdet med att söka kunskap utanför skolan?

Elevernas svar

Samtliga elevgrupper som blev intervjuade tyckte att kunskapsinhämtning utanför skolan var värdefullt. Man kan lära sig något nytt om samma ämne som man läser om i skolan genom att få se det från ett nytt perspektiv. Som en av eleverna nämnde i intervjun så ger det en starkare upplevelse av att en människa utifrån berättar från sina egna erfarenheter. Skolan kan inte ge alla perspektiv på kunskapen som skall läras ut, säger en av grupperna. Det är lättare att ta åt sig kunskapen om man får se det man läser om i verkligheten, sa en annan.

Nästa elevgrupp säger att det är viktigt och värdefullt att hämta kunskap utanför skolan eftersom det är det samhället som vi hamnar i i slutändan. Det är bra när alla delar från klassrummet och samhället kompletterar varandra. Ett exempel skulle vara om man läser om koncentrationsläger i skolan och sedan fick besöka ett och se det med egna ögon. Genom att vara ute och se saker i samhället så kan man få en bild av vart man vill ta vägen, sa de.

Kunskap utanför skolan är väldigt värdefull då allt man lär sig i skolan finns i samhället. För att verkligen förstå måste man få erfara. Skolan kan vara vinklad av politik eller av en lärares åsikt, medan det vi ser i samhället blir direkt ens egen syn på saken, sa en av elevgrupperna. En annan elevgrupp säger att det är värdefullt att söka kunskap utanför skolan då det är svårt för skolan att lägga upp en läroplan som motsvarar alla elevers inlärningssätt och synsätt. Även den här gruppen säger som den innan, att det är utanför skolan man skaffar sig förståelsen och gör kunskapen till sin egen.

Skolans värde; lärarnas svar

Även om alla lärare var överens om värdet i att söka kunskap utanför skolan så var samtliga entydiga med att skolan har sin givna plats i undervisningen. Skolan ger eleverna en grund att stå på. Den ger även ramar, struktur och ”benar ur” kunskapen. Det finns fog för inlärning både i skolan och i viss mån utanför den, sa hon. En annan av lärarna säger att alla människor är nyfikna, men inte på allt. Skolan behövs i den mån att den täcker upp det som man inte aktivt själv väljer att söka upp. I skolan kan det bli tråkigt lärande, vilket kan döda en nyfikenhet. ”Skolan behövs, men hur”, funderade hon. Hur man tar upp baskunskaper utanför skolan är troligtvis upp till hur man är som person. Skolan behövs även för att samhället kräver att eleverna skall lära sig en viss kunskap under en viss tid och detta kräver en organisation, avslutar läraren.

Skolans värde; elevernas svar

Alla elevgrupper var överens över att även om kunskapen utanför skolan är värdefull så behövs skolan i undervisningen. En av grupperna svarar att man skulle lära sig tillräckligt för att klara sig även om inte skolan fanns, men man behöver en utbildning för att kunna skaffa sig ett jobb, så att man får en inkomst i framtiden. All kunskap går inte att få ner på papper så yrkesutbildningar är väldigt viktiga, fortsatte de. En annan grupp sa att skolan ger en bred

kunskapsbas så att man i framtiden bättre vet vad man vill ha för slags yrke eller vad man vill plugga vidare med.

En elevgrupp sa att man troligtvis klarar sig ganska bra utan skolan. Om man inte gick i skolan så skulle man ta reda på det man behöver för att klara sig. Skolan ger eleverna grunden för att kunna förstå det samhälle vi lever i. Vidare säger en annan elevgrupp att de inte tror att skolan behövs lika mycket idag som den gjorde förr. Men om alla människor skulle vara självlärda så skulle det finnas massor av olika sanningar. Skolan ger eleverna en praxis om vad som är brukbart, avslutade de.

Problem med användningen av samhället för kunskapsinhämtning

Det vanligaste problemet som uppkom när lärarna ville söka sig utanför klassrummet för att bedriva sin undervisning var att det inte får kosta några pengar för skolan. En lärare berättar att de får en budget som de har att röra sig med, men en stor del av denna går till inköp av läromedel. En av skolorna har stipendier i franska och tyska så att vissa elever skall kunna åka och besöka dessa länder.

Ett annat gemensamt problem är att det är svårt att få schemat att gå ihop då skolan har blivit en så pass stor organisation. Det var lättare förr då den var mindre, säger läraren. Vidare säger en annan lärare att man förr lättare kunde låna timmar av varandra för att kunna vara ute längre tid, men att detta är mycket svårare idag.

En annan begränsning som en lärare nämner är att det för många lärare känns lättare att hålla sig inom organisationen, då det är mycket jobb för att ta med en klass ut. Man skall få det att stämma med alla andra lärare, se till så att matpersonalen är medvetna om utflykten, ordna med transport om detta behövs med mera.

En lärare sa att anledningen till att många lärare inte vågar gå ut utanför skolan kan vara för att de är rädda för hur eleverna ska sköta sig. Detta gav en annan lärare exempel på i samband med att hon berättade att vissa företag inte tog emot dem, då eleverna hade varit för stökiga där på tidigare besök.

Då skolan har blivit en sådan stor organisation och mer svårarbetad för att göra större förändringar i schemat, så har de införskaffat så kallade buffertdagar. Buffertdagarna kom till i och med den nya läroplanen. Dessa dagar är överlevnadskrav för att vi skall kunna göra studiebesök eller längre prov. Problemet med buffertdagarna är att de inte är flexibla. Jag skulle vilja att dessa dagar kunde anpassas efter lärarens planering istället för att det ser ut som det gör nu, att jag måste anpassa mig till dem, säger en av lärarna. Detta kan vara ett problem om den som man vill bjuda in till skolan inte har tid just de dagarna som buffertdagarna ligger, avslutade hon.

Praon är ett sätt att skaffa sig kunskap från samhället. Problemet, som en av lärarna sa, är att praoperioden är alldeles för kort, och ej återkommande. Ett problem som en av elevgrupperna nämner med praon är att de får ordna plats själva, vilket ofta leder till att man praoar på en föräldrars arbetsplats.

Vart är skolan på väg? Lärare och elevers svar

Det kommer att bli en hårdare skola med mer omdömen och betyg i ett tidigare stadium, tror en av elevgrupperna. Det sker hela tiden en förändring. Desto mer teknik som kommer och hur samhällsutvecklingen går, så måste jag som lärare ”hänga på”, säger en lärare. En

utveckling kommer att ske, men det är svårt att veta åt vilket håll, sa samma lärare. Det som jag känner saknas idag är en tydlig arbetsstruktur, säger en annan lärare. En av eleverna svarar att det verkar som om att skolan utvecklas åt att man får jobba mer självständigt och individuellt, både när man går ut på t.ex. studiebesök och under den traditionella undervisningen. En av lärarna tror att genom IT och den samhällsutveckling som vi har så kommer man att söka mer kunskap utanför skolan. Faran med detta skulle kunna vara att man i så fall till slut kan få för mycket information.

En av elevgrupperna svarar att man uppfostrar barnen till att skolan är viktig. Man bör fortsätta att göra tester och undersökningar om hur elever lär sig bäst. Det är viktigt att lärarna får en bra utbildning så att de inte är osäkra när de kommer ut och undervisar. Vi har haft en lärare som var väldigt osäker på sitt ämne vilket medförde att undervisningen blev dålig. Vi skulle vilja att man hade någon form av kontroll på lärarna och deras kunskaper. Man skall ställa högre krav på lärarna så att de får en högre kompetens. En av eleverna svarar att genom människor som vi som intervjuar eleverna om hur de lär sig bäst, bidrar skolan till att den kan bli mer öppen för olika inlärningsmodeller. Vi tror att skolan kommer utvecklas åt att man söker mer kunskap från samhället, avslutar elevgruppen.

En annan elevgrupp svarade att de tror eller i alla fall hoppas på att det kommer att bli mindre faktakunskaper i framtiden och att man lägger mer energi på att förstå sambanden mellan olika faktorer.

Skolan kommer nog att bli mer yrkesinriktad och ha mer skräddarsydda program för eleverna. Det kommer nog att bli ett större utbyte av kunskap mellan läraren och eleven, och kommunikationen mellan läraren och eleven kommer att få en större betydelse, avslutar eleverna.

Sammanställning och analys av resultaten

De vanligaste sätten att arbeta med kunskap utanför skolan och vilken sorts kunskap det ger?

Flera av de intervjuade berättade att studiebesök var den vanligaste formen av kunskapsinhämtning från samhället. Dessa svar kom från samtliga skolor där lärarna undervisade i ämnen såsom språk, bild, hemkunskap, psykologi och samhällskunskap. Även två elevgrupper från ett av gymnasierna i storstan gav exempel på detta. Den kunskap som man främst får från studiebesök är förståelse för hur saker och ting hänger ihop, i synnerhet om man kommer ut och själv får se och uppleva saker och på så vis får dra egna slutsatser.

Teaterbesök var vanligt förekommande exempel på vad lärarna använde sig av i samhället. De som angav detta var lärare i språk, bild, samhällskunskap och psykologi. Även en elevgrupp från ett gymnasium i stan angav teaterbesök som exempel. Här är det inte enbart kunskap som man då får i form av erfarenheter, utan även upplevelser. Olika typer av pjäser ger givetvis olika former av erfarenheter. Om man exempelvis ser en skildring av ett historiskt drama så kan man få både faktakunskap och förståelse. Då pjäsen skildrar olika människor på ett levande sätt så bör det ge en större inlevelse i kunskapen. Ett annat sätt att använda teatern på, som en av skolorna vi intervjuade gjorde, är att man får ha en guddad tur om hur teatern ser ut, hur skådespelarna förbereder sig och om alla människor som jobbar bakom scenen. Denna guddade tur tillsammans med att se pjäsen skulle bidra till att man får fakta, förståelse, inlevelse och en större insikt om vad arbetet på en teater innebär.

En annan vanligt förekommande aktivitet var att besöka olika muséer. De som angett detta som exempel var lärarna i språk, historia, psykologi, samhällskunskap, bild och musik. Dessutom var det fyra av elevgrupperna som angett att de ibland besökte muséer. Den sortens kunskap som man kan få här är fakta, förståelse och insikter. Vid sidan av detta ger det också en upplevelse av att komma i kontakt med sin historia eller med en annan del av världen som du annars inte hade kommit nära inpå på samma sätt.

Vårt resultat visar att konserter var ytterligare ett vanligt sätt att skaffa sig kunskap från samhället. P.g.a. att vi intervjuade tre skolor varav en av lärarna och tre elevgrupper hade ämnet musik så kan detta vara en av anledningarna till att svaret blev så vanligt förekommande i vårt resultat. Dock svarade två av lärarna varav en hade bild och svenska som ämne och den andra hade samhällskunskap, psykologi, historia och lite religion att även de använde sig av konserter för att hämta kunskap. Den erfarenhet du får på konserter är i form av känslor och upplevelser.

Mönster

Den typ av kunskap som eleverna får av de aktiviteter som redovisats i resultatet är främst fakta, förståelse och i viss mån förtrogenhet. I vårt resultat ser vi inte att man får färdighet från några av de aktiviteter som nämnts. Det som saknas är det praktiska hantverk som krävs för att kunskapen skall bli en färdighet. Enda exemplet på detta är praoutövandet, vilket idag inte har någon återkommande roll i skolan. Ett annat mönster är att vi ser att man idag har en fot i det förmedlingspedagogiska synsättets tankar då man utgår från att ”kunskapen är given och [...sitter i skolans väggar”. Man ser även kunskapen som ”en färdig produkt, ett färdigt resultat i form av enskilda fakta.” och har andra foten i det progressivistiska synsättet, vilket lägger tyngdpunkten på ”elevens motivation och intresse, i syfte att kunna sätta igång processer av kunskap och lärande. Det subjektiva, i form av egen erfarenhet, tolkning och förståelse får här ett större utrymme.” (Gustavsson, 2002, s.27). Vår parallell till Gustavsson är att skolan av idag å ena sida lägger mycket fokus på klassrumskunskap och användandet av läroböcker och andra foten i den enskilda elevens inlärningsätt och betonar variation i lärandet.

Diskussion

Studiebesök är något av en klassisk ingrediens i skolkulturen, som nödvändigtvis inte kräver så mycket fantasi från lärarens sida, utan som är schemalagd i terminsplaneringen. En anledning till att lärare inte spontant går utanför skolan med annat än studiebesök skulle kunna vara att de är osäkra på om det gillas av rektorn. Att få in andra människor i klassrummet än läraren skulle kunna vara ett uppskattat inslag i den annars relativt inramade arbetsdagen. Detta kan även bli en fortbildning för läraren, då den bjuder in en specialist i något ämne, något som borde ses positivt från skolledningen, att både lärare och elever får utbyte av dessa besök. ”Läraren kan ju inte vara specialist i allt”, som en av de intervjuade lärarna uttryckte sig. Idén med att besöka ett språkcafé, som en av lärarna nämnde verkar vara ett värdefullt alternativ till den gängse klassrumsundervisningen, att verkligen bli tvungen att uttrycka sig och göra sig förstådd på det aktuella språket.

Angående huruvida skolan verkligen söker kunskap utanför sin organisation så var att hämta kunskap från Internet en av modellerna. Exemplet med Internet var något av det vanligaste som eleverna nämnde att de använder både i skolan och på sin fritid. Denna informationskälla fyller flera syften: man kan här aktivt söka kunskap, men man får även passiv kunskap härifrån. Problemet med Internet är att dess överflöd av information lätt kan ge eleverna

missvisande eller falsk kunskap. Skolans uppgift blir då att sålla bort den falska kunskapen från den sanna kunskapen, vilket flera lärare nämnde som exempel på skolans uppgift. Skillnaden mellan Internet och tryckt litteratur är att man aktivt väljer en bok som man vill läsa. På Internet väljer du en sida som du är intresserad av, men bara av att gå in på den så stöter du på en hel del information t.ex. reklam på vägen.

Media

I dagens samhälle finns ett stort utbud av information och kunskap. Förutom bibliotek så har vi som nämnts tidigare Internet och annan media. Många av de intervjuade lärarna nämner just Internet som en kunskapskälla. Flera lärare och elever talar om chatt och communities för att skaffa sig språkkunskaper. Men vi vill här ta upp en sida hos Internet som de skolor som vi har intervjuat inte använder idag. En elev berättade om hur han först lärde sig engelska ordentligt då han fick samtala med en som hade det som modersmål. Hur kan skolan kombinera chatt och community så att eleverna lär sig kommunicera med varandra? Mitt förslag är att skolan bör köpa in webbkameror. Genom dessa kameror skulle du kunna föra ett samtal med någon från ett annat land, och vinsten med kameran blir då att du i princip träffar personen i fråga. Personens kroppsspråk förstärker det som han eller hon har att säga. Skolan skulle sedan göra ett utbyte med andra skolor där eleverna fick sitta och prata med varandra över Internet istället för att bara skriva. Det här övervinner också det ekonomiska hinder som finns då man istället skulle ha behövt göra längre studieresor till ett annat land.

Eleverna tar även upp att skolans kunskap kan vara vinklad av politik eller av en lärares åsikt. Detta kan i större grad ske när de hämtar kunskap på Internet. Skolan har en strävan av att vara så vetenskaplig och objektiv som möjligt, medan denna strävan kan vara lika stark eller också helt obefintlig på Internet, då vem som helst kan lägga ut en sida för att där föra fram sina åsikter och tankar.

Ett annat media som är vanligt förekommande i skolan och utanför den är teve. Teve kan ge eleverna bilder och kunskaper från hela världen, utan att de ens behöver resa på sig. Men på samma sätt som Internet ser vi att information från teve tenderar att vara mer osann än den tryckta litteraturen. En elev nämner detta i samband med att ett program från teve ofta är vinklat efter skaparens åsikter och väljer att föra fram det budskap som han eller hon känner är viktigt. Om budskapet ligger nära eller långt ifrån sanningen är svårt och ibland omöjligt att veta.

Vidare stöter läraren och eleven på problemet att skilja på kunskap och information, något som blir tydligt när det gäller media. Media består av båda dessa om man utgår från Gustavssons definition. Platsar media att användas i skolan eftersom skolan skall vila på en vetenskaplig grund? Vi tycker att den gör det, men skall användas med ett kritiskt förhållningssätt. De kunskaper eleven kan få från exempelvis Internet är faktakunskap, t.ex. om han eller hon läser om regler eller historiska monument. Dessa faktakunskaper kan eleven sedan kanske hitta ute i sitt lokalsamhälle. Det kan exempelvis vara om han eller hon läser om monument på Internet och vad som kännetecknar detta. Eleven ser sedan ett monument där han eller hon bor men det kanske är något som skiljer sig från det som stod på Internet. Detta kan då skapa en nyfikenhet hos eleven att gå tillbaka och söka efter skillnaden och vad den innebär. Detta i sin tur skapar en förståelsekunskap hos eleven då han eller hon förstår skillnader och samband mellan olika monument. I vissa fall kanske nyfikenheten inte stannar vid detta skede hos eleven utan att han eller hon blir så intresserad av monument så att de vill göra ett eget. De skaffar sig då först faktakunskaper om material och verktyg samt förtrogenhet hur dessa skall användas. När de har gjort sitt eget monument så har de även fått

den så kallade färdighetskunskapen och även den yrkesbaserade förtrogenhetskunskapen som innefattar den ”tysta kunskapen”.

Detta kan verka problematiskt och läraren kan tänka hur svårt det måste vara att ge eleven alla de fyra kunskaperna i skolan. Vi menar då att läraren aktivt kan tänka i dessa banor emellanåt. Det kan vara läraren som bestämmer vad de skall söka efter på Internet. Det kan vara läraren som bestämmer vilket monument de skall titta på och på det sättet kan läraren välja ett monument som han eller hon vet har skillnader mot de som eleverna sett på Internet. Läraren kan med frågor som eleven skall söka leda dem till att finna skillnaderna. Om denna lärare har historia som ämne så kanske ett samarbete med bildläraren skulle vara lämplig då eleven kan få göra monument i miniatyr. Detta skulle även föra Internet närmare, som kan kännas långt ifrån deras egen verklighet då det man läser om kan finnas på antingen så långt ifrån där man bor eller så långt tillbaka i tiden från tiden som man lever i. På detta sätt för läraren världen och tiden närmare elevens egen vardag vilket bör göra att kunskapen känns mer relevant för eleven. Detta visar på två exempel då eleven själv söker kunskap då den är nyfiken eller när läraren i viss mån leder eleven till nyfikenhet.

Att bjuda in experter till skolan

Kunskap från samhället kan se ut på många sätt. Ett sätt som gavs som exempel var att man bjuder in en person som är kunnig inom ett speciellt område. Det kan exempelvis vara en läkare som berättar om hur en arbetsdag på sjukhuset kan se ut eller en idrottsman som berättar om en speciell sport. Det eleverna kan få av idrottsmannen utöver kunskapen om själva sporten kan vara kunskapen omkring, såsom resor, kost och möten med andra människor. Att få in en annan människa i klassrummet någon gång då och då gör så att eleverna får en variation från den ibland inrutade vardagen. Det kompletterar även läraren, och kan ge kunskap som inte alltid denne kan ge. ”Man kan ju inte vara expert på allt”, som en av lärarna uttryckte sig. En lärare säger här att vissa elever istället kan bli hämmade av en ny vuxens närvaro. Då skolan har ofta har en stram budget att hålla sig till, så är denna metod oftast ett billigt alternativ till att bege sig ut för att besöka någonting, som ofta kostar pengar. Samtidigt kan det ses som en fortbildning för läraren, vilket borde ge metoden större plats och bli ett återkommande inslag i utbildningen.

Vilken kunskap är det då som läraren inte skulle kunna ge i vissa fall? Det tydligaste är faktakunskaperna om läraren inte har inblick i området. Men om läraren bjuder in en person som brinner för ämnet och är väl insatt i det så kan denne sätta kunskapen i situationer och problematisera dem. Då skulle experten kunna berätta om ämnet så passionerat så att detta kunde bidra till att eleven blev mer intresserad. Då eleven får ett nytt synsätt av experten som även kanske pratar om upplevelser så gör det chansen större att eleven skaffar sig förståelse för ämnet. Exempel på detta kan vara att bjuda in en brandman. Eleven kan läsa om eld och värme, men brandmannen kan berätta sina upplevelser från eldsvådor och hur elden beter sig i verkligheten och vad man tänker, känner och på detta sätt ge en mer levande bild om hur det är att vara i ett rum som brinner.

Samhällskunskap i samhället

Idén med att besöka tingsrätten och kommunfullmäktige är ett gott komplement till den ordinarie samhällskunskapsundervisningen. Det är viktigt för eleverna att se hur politiker kommer fram till lösningar för ex. samhället. Även att se vilka lagar och regler som används vid bedömandet av brottslingar är nyttigt att känna till, dels för att känna till vissa termer som de bör känna till. Dels kan det vara bra att veta vilka straff som bedöms som ringa och vilka som bedöms som allvarliga. Ett exempel på hur man skulle kunna arbeta med det här i

klassrummet skulle kunna vara att låta eleverna agera rollerna som finns i en domstol. De ska då få arbeta med särskilda fall, fiktiva eller autentiska. De får då läsa in sig på det nödvändiga stoffet och sedan använda detta praktiskt i sin rättegång, vilket gör att de skaffar sig färdighetskunskap och förtrogenhet med lagar och regler men även etik och moral.

Mycket är upp till läraren

Det finns ingen tydlig vision i de skolor som vi har besökt att regelbundet gå ut i samhället för att inhämta kunskap. Detta beror främst på lärarens engagemang och huruvida han eller hon värdesätter denna form av kunskapsinhämtning. Liksom Almius skriver i sin bok att ”Diamond (1991) poängterar att lärare ofta upplever att de är fångade i en organisation, ett hävdvunnet mönster, som ger mycket lite plats för nytänkande”, så ser vi detta vara ett problem då nyutexaminerade lärare försöker göra något nytt men lätt hamnar i det traditionella spåret, ibland beroende på bristande ekonomi och ibland beroende på att skolan i fråga inte har som policy att arbeta enligt den här modellen. Detta kan då begränsa lärarnas fantasi och utvecklingsförmåga. Om den här visionen tydligare fanns ute på skolorna skulle man troligtvis enklare kunna knyta teorin med den praktiska biten. Att först få läsa och höra om någonting, för att sedan gå ut och studera fenomenet i fråga. Detta kanske inte är applicerbart på alla ämnen och inslag i skolan, men kan säkert stärka en hel del bitar av inläringen, i synnerhet när en del människor enklare lär sig genom att faktiskt se det som man talar om. I samband med detta så säger en av de intervjuade lärarna att det finns de elever som inte lär sig någonting i skolan, samtidigt som det finns de som lär sig mycket, och också givetvis de som finns där emellan. Vi tolkar inte den här läraren som att det finns elever som absolut inte lär sig någonting, men vi vill ändå tydliggöra att det hos en del av oss människor finns en del som behöver alternativa inlärningsmetoder, något som Dewey också skriver om i sin fjärde artikel Metodikens natur; ”Barnen tvingas in i en passiv och receptiv roll. Förhållandena är sådana, att barnen inte tillåts att följa lagen i sin egen natur.” Dewey menar att barnet lättare lär genom aktiviteter och uttryck snarare än bara att sitta ner och lyssna.

Någon lärare nämnde att de har studerat byggnader i stan, exempelvis historiska monument. Detta kan för det första vara ett sätt att på ett praktiskt sätt knyta an till historiaämnet. Men det skulle likväl kunna bidra som samhällskunskap eller kanske geografi genom att man blir förtrogen med ställen och byggnader i stad och land. Det går även att använda byggnader och skulpturer för att rita av och för att se hur man formgivit dem, som ett inslag i bild- eller konstämnet. Om man har en riktigt kunnig lärare så kanske han eller hon kan berätta något om hur man har konstruerat konstverket. Vilka material och arbetsmetoder kan tänkas ha använts? Läraren kanske kan ge exempel på hur man känner igen material eller konstruktionssätt. Sedan skulle eleverna kunna gå ut och själva försöka finna byggnader och konstverk för att känna igen material etc. Man skulle även kunna jämföra en äldre bild från en plats i samhället med en ny, för att se vad som hänt, och vad som är moderna företeelser i ett samhälle och på detta sätt knyta samman bild med samhällskunskap. Man kan sedan diskutera varför dessa förändringar har ägt rum och vad som driver samhällsutvecklingen framåt. Detta skulle göra så att eleven får placera det han eller hon ser i olika aspekter av tid och plats, vilket i sin tur skulle bidra med att istället för att bara få faktakunskapen så får även eleven förståelsekunskapen om varför förändringar skett och hur de har skett.

Musik

Genom musik kan man få språkkunskap. Detta blir också någon form av ”gratis-kunskap”, i och med att man kanske främst får denna kunskap på fritiden. Av egna erfarenheter vet jag att jag lärt mig mycket av att lära mig texter. Av musikintresset så kom även intresset av texterna, man blev nyfiken på vad artisterna sjöng om. Inte sällan lärde man sig texter utantill,

och fick på detta sätt glosor och fraser gratis, då främst inom engelska. Man ska kanske inte ta för givet att man alltid lär sig en korrekt engelska genom studerandet av låttexter, man bör vara medveten om att det språkbruket ibland kan vara förenklat och i viss mån ofullständigt. Hur som helst så blir man nog i alla fall bekant med språket i fråga, vilket är en vinst bara det².

Förutom ovannämnda påstående så finns det anledningar till att ta in mer musik i undervisningen. Man kan genom den få kunskap om musikerna, deras härkomst och levnadsmiljö. Om man är intresserad av artisten så finns det stora möjligheter att gå vidare med dennes förebilder och även att forska om deras levnadsförhållanden. I svenskämnet finns möjligheten att tolka och analysera texter, i samband med att man kanske går igenom dikter. Detta skulle i sin tur bidra till att eleven får både fakta och förståelse om musiken och samhället. I vissa fall kanske någon elev skulle bli intresserad av att kunna spela musiken som de lyssnat på, vilket skulle bidra till att han eller hon skaffar sig färdighet och förtrogenhet med kunskapen. I andra fall så kanske eleven redan har färdighetskunskapen och förtrogenheten då han eller hon redan har lärt sig spela låten. Då kan man som lärare bidra till större faktakunskap och förståelsekunskap åt eleven.

Musik och språk

Tydliga samarbetsmöjligheter finns mellan musik och språk, men mindre vanligt är däremot att musikämnet samarbetar med de mer teoretiska och laboratoriska ämnena. Ett exempel vi vill ge på hur musik, samhällskunskap och historia skulle kunna samarbeta är t.ex. att låta eleverna spela musik från den epok de läser om i historien. De skulle då kunna gå ut och titta på historiska monument, ta reda på hur samhället såg ut och hur människorna levde på den tiden, men också vad såg kunde tänkas ligga bakom varför musiken lät som den gjorde. Detta skulle ge eleverna en större förtrogenhet med kunskapen och ge dem en större samt bredare förståelse.

Ett exempel på dålig ämnesintegrering där jag utgår ifrån mig själv är när jag gick på gymnasiet och läste musik och hade låg närvaro på kärnämnen. Jag kände aldrig att jag brydde mig om dessa då det var musik som var min passion. Efter att nu själv studerat ämnet om samhällets användning och integrationen mellan ämnena så gick det upp för mig att det var detta jag saknade i min undervisning. Om lärarna hade knutit samman ämnena med musik så hade jag brytt mig mer om ämnena och velat lära mig mer inom dessa ämnen. Jag hade då också kunnat se ett större värde i de andra ämnena, vilket jag inte såg då³.

Komplement till klassrummet

Utanför skolan lär man sig det mest viktiga, sa en av lärarna. Med detta antar vi att hon menar den kunskap som du behöver tillgodogöra dig för att utföra en uppgift som du stöter på och för att klara livet i stort. Skolan fyller funktionen att ge dig de kunskaper som du annars inte skulle ha skaffat dig själv. I om med detta menar hon att skolan kompletterar samhället. Någon lärare nämnde att man kunde ta tillvara på föräldrars kompetens. Man skulle kunna utveckla detta genom att återkommande bjuda in föräldrarna till skolan för att berätta om olika yrken och vad dessa bestod av. Detta skulle kunna bidra till att eleverna blev lite mer förtrogna med kommande yrkesval då de i sådana fall hade haft lite kunskap om olika yrkens innebörd. En viktig aspekt i att använda föräldrars kompetens ur skolans synpunkt är att det inte skulle kosta dem något. Enligt egen erfarenhet så ställer föräldrar gärna upp på detta om de bara har tid. Vidare så skulle de inte få samma bild av yrket som om en rekryterare

² Christian Melanders erfarenheter.

³ Anders Fogelqvists erfarenheter

berättade om detta då han säkerligen skulle försköna bilden av arbetsplatsen. Föräldrarna berättar utifrån det perspektiv som de flesta elever skulle stöta på i sitt kommande yrkesliv, vilket skulle innebära att eleven skulle få större förståelsekunskap om yrket. Det vi visar på i kapitlet är vikten av att skolan använder samhället som komplement till sin undervisning. Om de bara hade varit i skolan så hade förståelsekunskapen, färdighetskunskapen och förtrogenhetskunskapen blivit väldigt liten och i vissa fall helt uteslutande. Då skolan skall lära ut kunskap till eleverna så måste de utnyttja alla medel. Ifall de inte skulle göra detta så skulle man kunna se den som om skolan skulle ta ett ställningstagande till vilken kunskap som har högst värde. Frågan är om skolan redan gör det idag eftersom så mycket av undervisningen sker inne i klassrummet och följer förmedlingspedagogikens synsätt. Vem skall bestämma vilket värde olika kunskaper har? Har kunskap olika värden i skolan?

Olika sorters intelligenser

Stämmer Gardners teori om att det finns olika sorters intelligenser, så är det nog många människor som drar en suck av lättnad. Tänk alla dem som nyligen gått ut skolan med dåliga betyg och som fått höra att de inte räcker till. De borde få reda på att det åtminstone finns en teori om att vi besitter olika sorters intelligenser. Nu har vi inte forskat hur långt Gardner fått gehör, men vi tycker ändå att det ligger mycket logik i hans påstående om flera intelligenser. Hur skulle man annars förklara att personer som tidigare varit uträknade i skolan senare i livet briljerar stort inom något ämne? Teorin om dessa olika intelligenser ser vi som ännu ett anledning till att skolan bättre bör variera sin undervisning och också då vidga synen på kunskap.

Bifrostskolan

Idén om att inte ha olika ämnen varje dag på schemat utan olika teman vid olika tider på året är en intressant tanke. På skolan används inte mycket av vanliga läromedel, utan mer av anpassat material till pågående tema. Med detta finns förmodligen både för- och nackdelar. Nackdelen är kanske allt arbete som krävs för att sammanställa detta material, men fördelen är förmodligen hur väl anpassat materialet blir till gällande tema. Denna arbetsmodell bidrar till en helhetssyn kring det fenomen man har som tema. Man arbetar ämnesöverskridande med fokus på elevernas aktiviteter som ofta involverar kunskapssökning eller skapande verksamhet. Det är i erfarenheterna och upplevelserna som vi ser att en stor vinst ligger.

Att arbeta ämnesöverskridande

Flera av lärarna nämner schemat som ett hinder för att de skall kunna bedriva sin undervisning utanför skolan. Problem med detta är skolans uppdelning av ämnen. Denna uppdelning gör att man inte lika tydligt ser det ämnesöverskridande samarbetet när man befinner sig i organisationen, även då det tydligt framgår att man skall jobba ämnesöverskridande, som en av lärarna säger. En idé skulle kanske vara att byta ut ämnesindelningen mot en övergripande kursindelning. Man skulle kunna låta en grupp bestående av flera lärare med olika ämnen få bli gemensamt ansvariga för ett övergripande moment. Som blivande musiklektör ser jag (Anders) inte detta som några problem inom de olika indelningar som finns inom musikämnet, där man integrerar gehörslära, rytmik, musikteori och musciserandet.

Teori kontra praktik

Vidare leder detta in oss på tankarna om att skolan inte alltid känns helt verklighetsförankrad. En av lärarna i musik säger att skolan är en skyddad värld. Eleverna får väldigt mycket serverat. Om eleverna skall sätta upp en konsert så tar kanske skolan tag i det organisatoriska.

Det eleverna egentligen bara behöver göra är att spela. Detta är ju inte hur verkligheten ser ut. Man borde på samma gång få lära sig allt som har med en konserts genomförande och den planering som krävs. I verkligheten så är själva tiden man spelar den minsta tiden som man lägger ner som arbete.

För att stärka samhällets roll i undervisningen ställer vi frågan; Är det verkligen möjligt att skapa en verklighet inom en organisation om denna avskärmar sig från samhället? Vid intervjuerna kom det fram att alla skolor använde samhället och att ingen skola var helt avskärmad, vi tycker att frågan visar på värdet av kunskapsinhämtning utanför skolan. Vi tror att vissa lärare är rädda för att lägga för mycket ansvar på sina elever. De vill ge dem ett upplägg som är tillrättalagt. Tanken är fin, men vi tror att kunskapen som de hade skaffat sig på vägen då ofta går förlorad och att det blir faktakunskapen som får prioritet.

Andersson skriver vidare på samma idé om att göra skolan mer verklighetsförankrad. Han skriver att ”Upplevelsen av att just här, där jag bor och går i skola, har människor bott och verkat alltifrån stenåldern; män, kvinnor och barn, för 4-5000 år sedan. Den känslan är större”. För att förtydliga hur man skulle kunna använda Anderssons citat menar vi att när eleverna sitter i klassrummet och lyssnar till en lärare så ger det en viss information. Men som eleverna nämnde i en intervju att de hade fått den riktiga känslan om judeförföljelsen först då en person kom och berättade om sina egna erfarenheter var större. För att sedan göra den känslan ännu större så skulle man enligt Anderssons påstående hitta ställen i sitt lokalsamhälle där något inom ämnet hade utspelat sig.

Upplevelser

Ett annat exempel som eleverna eftersökte var att de var intresserade av att se ett koncentrationsläger. Att få besöka ex. ett koncentrationsläger och se det med egna ögon, att få en bild av sin historia. Detta är en metod vi tror starkt på som undervisningsmetod. Detta tror vi ger eleverna en känsla av att de bryr sig om kunskapen mer, den blir levande på ett annat sätt. Det får oss att komma in på Deweys tankar om att man lär sig när man bryr sig om att få kunskapen. Han skriver att ”aldrig så många faktalektioner, planerade enbart som faktalektioner, kan bidra ens med en skugga av den förtrogenhet med växter och djur, på bondgården och i trädgården, som förvärvas genom att man faktiskt lever mitt ibland dem och bryr sig om dem.”. (se s.5).

För att lära sig saker bör man i största möjliga mån försöka varva teori med praktik och upplevelser. Att om möjligt få se det som man studerar. Att själv få se vissa företeelser och därigenom dra egna slutsatser. Man behöver inte alltid göra det, men det finns många moment som skulle bli tydligare om man gjorde det. När man exempelvis läser om en författare så kan man i samband med detta gå och se en pjäs av denne. När man läser om ett land så kan man samtidigt ta del av dess kulturutbud, något som är typiskt för detta land, att gå och se en viss sport eller att smaka på maten från detta land.

Ett annat exempel är att vistas i olika miljöer för att studera något, exempelvis det kulturella utbudet. Det skulle kunna vara att besöka stadens olika museum för att sedan prata om det eller göra något arbete om det i klassen. Bara en sådan sak som att studera mänskligt samspel skulle man kunna dra många viktiga slutsatser om. Hur fungerar vi människor ihop, vad trigger vad? Eleverna skulle kunna få olika uppgifter att lösa på egen hand, att exempelvis gå ut och intervjua människor om yrkesval, resvanor eller ta reda på något relevant inom ett visst ämne. ”Vi behöver något som berör och att den lärande själv väljer väg och utforskar. Istället för att eleverna möter olika ämnen får de möta dilemman, utmaningar och problem. Det kan

vara arbete med samhällsrelaterade uppgifter som utgår från så kallade autentiska frågor”. (Almius, 2006, s.159).

Att aktivera eleven

Vi tror att det är viktigt att inte bli för låst vid att det alltid är läraren som lär ut och att eleverna alltid bara passivt tar emot, utan att eleverna emellanåt aktivt får söka sin kunskap. Det kan vara från böcker, tv, Internet eller genom att prata med människor. Vi lägger vikt vid att man som lärare i största möjliga mån bör försöka tänka efter vid ett nytt moment, hur man praktiskt kan arbeta med detta.

Efter våra intervjuer med lärare och elever så framkom skillnaden att på samma skola så tyckte läraren att de var ute en del och sökte kunskap från samhället, medan en elevgrupp på samma skola inte tyckte att de var ute i samhället i någon större utsträckning. ”Lärarna anser i högre grad än eleverna att undervisningen är mindre traditionell, t.ex. läroboksstyrd, mera elevaktiverande samt mera ämnesöverskridande och ämnesintegrativ”. (Andersson, 1998, s.14). Av detta kan man dra slutsatsen att eleverna mer vill komma ut för att studera olika företeelser i samhället, förmodligen för att det är ett avbrott från den vanliga undervisningen, men kanske också för att det är kul och för att det är givande. Det är svårt att bortse från att de lär sig något vid dessa tillfällen.

Prao

Skolan har utvecklat flera metoder för att lärarna skall kunna ge eleverna möjlighet att skaffa sig kunskap från samhället. Exempel på detta är den klassiska företeelsen prao. Detta är uppskattat bland eleverna men har några tydliga problem inom sig. Praoplatsen är första problemet. Denna är något som eleverna själva får välja och det bidrar till att de oftast väljer en plats där en förälder eller släkting arbetar. Detta tycker vi inte är negativt, men det ger dem inte lika mycket som om de hade fått besöka något helt nytt. Vi tror även att om eleverna får komma till ett ställe som de inte redan har hört så mycket om så går de in med en större nyfikenhet. Nyfikenhet är något som även lärarna sa var en ingrediens för ett gott lärande. Det andra problemet med prao är att det inte är integrerat tillräckligt bra i skolan då det bara rör sig om någon vecka då de är ute. En lärare som vi intervjuat säger att det bör vara ett återkommande moment. I denna tanke ser vi stora möjligheter. Man skulle kunna tänka sig ett alternativ till prao. Om skolan skaffar sig ett gott samarbete med olika arbetsplatser och skapar ett nätverk så skulle dessa kunna vara en tillgång att använda under hela tiden i skolan de tillfällen läraren anser dessa vara värdefulla. Detta skulle även göra så att eleven inte bara får vara på en plats utan att de får besöka den plats som är relevant för stunden och som förtydligar något som de läser om vid tillfället.

Konfliktlösning

Problemlösning och konflikthantering var något som en av elevgrupperna eftersökte. Det förstnämnda får man kanske i viss mån i skolan, men kanske ändå är något som kan utvecklas. Att låta eleverna på egen hand få gå ut i samhället för att studera något för att sedan dra slutsatser av det eller eventuellt att lösa ett problem eller komma till en kontenta av något. Konflikthantering däremot är kanske inget som man så ofta stöter på i skolan. Om det ska vara på schemat i grundskolan låter vi vara osagt, men att elever från högstadium och gymnasium får studera konflikter, exempelvis genom att gå ut en heldag i stan där man säkerligen hittar konflikter någonstans, kan knappast vara någon förlust. Snarare ett tillfälle att lära sig av. Att hantera konflikter är något som många är dåliga på. Vi svenskar sägs vara ett konflikträtt folk. Därför borde man kanske ha övningar i detta ämne redan i skolan, för att senare bli bättre på att kunna ta sig an och lösa konflikter. Man skulle exempelvis be några av

eleverna ta med sig någon konflikt in i klassrummet som de stött på under sin fritid, för att gemensamt komma fram till hur man bäst löser denna. Detta skulle bidra till en ökad förståelse och i viss mån även färdighet och förtrogenhet.

Framtiden

Angående framtiden, så sa en elevgrupp att de tror eller i alla fall hoppas på att det kommer att bli mindre faktakunskaper i framtiden och att man lägger mer energi på att förstå sambanden mellan olika faktorer. Samband i exempelvis historiaämnet är något som skulle kunna förtydligas. Från vår egen historiaundervisning fick vi främst lära oss årtal och kungars namn, men fick inte riktigt reda på sambanden mellan olika händelser. Varför blev det krig? Varför splittrades länder? Sådana orsaker skulle kunna bli tydligare enligt oss och de som vi har intervjuat.

Klassrummets behov av komplement

I vår uppsats ger vi en rad exempel på hur man kan gå ut i samhället och skaffa sig en mängd olika kunskaper. Vi nämner många exempel på vad som man kan göra utanför skolans väggar. Vi tar även i viss mån ställning för att det där i ligger en vinst i och med det komplement och i den variation som samhället utgör i förhållande till skolan. Vi vill dock vara tydliga med att vi inte vill ta udden av skolans värde, och vi vill heller inte påstå att man kanske varje vecka nödvändigtvis skall bege sig ut för att studera en massa i samhället. I och med att vårt arbete kretsar kring kunskapshämtning från samhället så försöker vi endast ge en mängd exempel på vad man skulle kunna göra och vad detta skulle kunna bidra med för kunskap. Det vi ser är värdet av att använda samhället för att ge mer av förståelsekunskap, färdighetskunskap och förtrogenhetskunskap. Dessa står liktydigt med faktakunskap i läroplanen och bör därför också ges lika mycket plats i undervisningen, vilket vårt arbete visar exempel på hur man kan göra för att det skall bli en jämnare fördelning mellan de olika kunskaperna. Detta visar ett starkt värde av att söka kunskap från samhället och utanför klassrummet.

Betydelse för läraryrket

Vi betonar vikten av en varierad undervisning så tillvida att man utöver undervisningsmetod ser nyttan i att emellanåt gå utanför klassrummet för att studera vissa praktiskt företeelser, t.ex. att se hur något fungerar rent fysiskt. Vidare visar vi på hur man exempelvis kan arbeta med att få in de fyra kunskapsbegreppen i sin undervisning och vikten av att gå utanför klassrummet för att komplettera den kunskap som inte framgått lika tydligt inne i klassrummet.

Framtida forskning

Då vi har lyft fram hur skolan behöver gå ut från klassrummet och ut i samhället som ett komplement och att på detta sätt kunna täcka in de fyra kunskapsbegreppen så skulle det vara intressant att se vilket värde skolan sätter på dessa fyra. Varför fokuserar skolan så hårt på enbart faktakunskapen? Är det möjligt att förändra skolan så att fler dimensioner av kunskap täcks upp?

Sammanfattning

Vi anser att det är av yttersta vikt att man i skolan har en bredd på lärandet. Att använda sig av olika arbetsformer är ett sätt för skolan att skapa variation i undervisningen. Vårt arbete lägger fokus på att det bör finnas alternativ till den ordinarie klassrumsundervisningen. Praktisk kunskap med anknytning till vardagslivet är ett viktigt komplement till all teoretisk kunskap som man får i skolan. Vi har lagt stor vikt vid John Deweys forskning då han var en stor förespråkare av att man lär sig genom att göra.

Alla skolor som vi har intervjuat arbetar med att söka kunskap från samhället. Den vanligaste formen av kunskap som man använder sig av utanför skolan är studiebesök. Vi tror att detta beror på att det är en relativt enkel form att planera och utföra för läraren. De vanligaste platserna som de använder sig av är teatrar, biografier, universeum, utställningar och museer. Internet och teve var också vanliga platser där man hämtade kunskap utanför skolan. Ett alternativ till att söka kunskap från samhället var att istället bjuda in någon sakkunnig till skolan. Gemensamt för alla lärare och elever var att de ser värdet i att använda sig av kunskapsinhämtning från samhället vid sidan av skolans givna plats. Skolan ger eleverna struktur, grunder och baskunskaper. Skolans uppgift är att sälla bort falsk kunskap från den sanna kunskapen, vilket flera lärare nämnde som exempel. Samtliga intervjuade svarade också att skolan behövs, även om man kan få mycket kunskap från samhället. Det framkom även att det mycket är upp till respektive lärare huruvida de går ut i samhället för att studera något.

De flesta elever som vi intervjuat tycker att det är nyttigt med kunskap från samhället. Kunskapen blir mer levande och konkret. Den ger nya perspektiv, säger många elever. Överlag ansåg både lärare och elever att skolan arbetar för lite med att söka kunskap från samhället och de skulle vilja se att detta skedde i större utsträckning.

Vi talade även om den passiva kunskapen i arbetet, d.v.s den kunskap som man får utan att man aktivt söker den. Det vanligaste exemplet som vi fick var vid möten med andra människor i samhället, där man skaffar sig social kompetens och lär sig hur andra människor tänker. Musik var också något som flera nämnde som exempel på passiv kunskap. Genom musiken kan man få kunskap om textens budskap, men även språkliga kunskaper, nämner några av lärarna.

Föräldrars kompetens var något som flera av de intervjuade nämnde att man kunde ta tillvara på. Att exempelvis låta föräldrar komma till skolan och berätta om sitt yrke, kunde vara ett komplement till den ordinarie undervisningen. Något annat som nämndes ofta var att man tog del av natur och miljö som alternativ till klassrummet. Kunskapen utanför skolan kompletterar skolan, sa många av lärarna.

Det vanligaste problemet som uppkom när lärarna ville söka sig utanför klassrummet för att bedriva sin undervisning var att det inte får kosta några pengar för skolan. Annars var ett hinder att organisera så att det stämde med kollegors scheman. Detta gjorde att det blev svårare att arbeta ämnesöverskridande, vilket flera lärare hade velat göra.

Det som eleverna sa gemensamt är att kunskapen som man får från samhället är mer praktisk och lättare att ta åt sig. De flesta lärare och elever tror slutligen att framtidens skola är på väg att i större grad hämta mer kunskap utanför klassrummet.

Genomsyrande för arbetet är de fyra olika kunskapsbegreppen fakta, förståelse, färdighet och förtrogenhet. Vi visar på olika exempel då dessa kommer till uttryck och värdet av att hämta kunskap från samhället för att skolan skall täcka in så mycket som möjligt av dessa.

Referenser

Almius, Tore (2006), *Erfaranden och synvänder*, En artikelsamling om de samhällsorienterade ämnenas didaktik. IPD-rapporter nr. 2006:03

Alvesson, Mats och Sköldbberg, Kaj, (1994), *Tolkning och reflektion*. Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod, Lund: Studentlitteratur

Andersson, Bo (1998), *Delen och helheten*. Lokalhistoria och ämnesdidaktik. SO-Rapport nr 1998:01

Andersson, Bo (2004), *Vad är historiedidaktik*. Några begreppslika och teoretiska utgångspunkter för ämnesdidaktisk vetenskap, skolnära forskning och lärande i skola. IPD-rapporter nr. 2004:07

Gilje, Nils och Grimen, Harald, (1995), *Samhällsvetenskapernas förutsättningar*, Daidalos

Gustavsson, Bengt, (2002), *Vad är kunskap?*, Skolverket

Hartman, Sven G och Lundgren, Ulf P, (1980), *Individ, skola och samhälle*. Pedagogiska texter av John Dewey, Natur och kultur

Skolverket, (1994), *Lpf94*. Läroplan för gymnasieskolan

Skolverket, (1994), *Lpo94*. Läroplan för grundskolan

Sohlman, Birgitta (2000), *Bifrostskolan och mötet med Leonardo da Vinci*, Sama förlag

Steinberg, John M (1996), *21 idéer för en bättre skola*, Ekelunds förlag AB

Stukát, Staffan, (2005), *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*, Lund: Studentlitteratur

Trost, Jan (1997), *Kvalitativa intervjuer*, Lund: Studentlitteratur

Bilaga 1

Intervjufrågor till lärare

- 01.) Hur kan man skaffa sig kunskap utanför skolan?
- 02.) Arbetar du eller din skola redan nu med att söka kunskap utanför skolan? Hur? Var? Hur ofta?
- 03.) Berätta om något eller några tillfällen då ni hämtade kunskap utanför skolan. Om du inte har hämtat kunskap utanför skolan någon gång; berätta om hur du skulle vilja jobba med det.
- 04.) Vilken kunskap lär man sig i det vardagliga livet utan att man tänker på det?
- 05.) Vilka ställen och tillfällen (händelser) skulle man kunna ta till vara på och lära sig av ute i samhället?
- 06.) Tycker ni det vore värdefullt att hämta kunskap utanför skolan? Varför? Varför inte?
- 07.) Vilken är skillnaden på den kunskap ni skulle kunna få utanför skolan jämfört med den ni får på skolan?
- 08.) A) Är det några ämnen som är lämpligare än andra? Varför? Varför inte?
B) Vad kan man lära sig i dessa ämnen utanför skolan?
- 09.) Är det ekonomiskt möjligt på er skola? Varför? Varför inte? Om ja, hur fick ni det ekonomiska stödet?
- 10.) Hur skulle det vara möjligt att organisera att viss kunskapsinhämtning sker utanför skolan?
- 11.) Behövs skolan eller kan ni skaffa er den kunskapen ändå?

Bilaga 2

Intervjufrågor till elever

- 1.) Hur kan man skaffa sig kunskap utanför skolan?
- 2.) Arbetar du eller din skola redan nu med att söka kunskap utanför skolan? Hur? Var? Hur ofta?
- 3.) Berätta om något eller några tillfällen då ni hämtade kunskap utanför skolan. Om du inte har hämtat kunskap utanför skolan någon gång; berätta om hur du skulle vilja jobba med det.
- 4.) Vilken kunskap lär man sig i det vardagliga livet utan att man tänker på det?
- 5.) Vilka ställen och tillfällen (händelser) skulle man kunna ta till vara på och lära sig av ute i samhället?
- 6.) Tycker ni det vore värdefullt att hämta kunskap utanför skolan? Varför? Varför inte?
- 7.) Vilken är skillnaden på den kunskap ni i så fall får utanför skolan, jämfört med den ni får på skolan?
- 8.) A) Är det några ämnen som vore enklare än andra i att hämta kunskap utanför skolan? Varför? Varför inte?

B) Vad kan man lära sig i dessa ämnen utanför skolan?
- 9.) Hur skulle det i så fall kunna se ut med kunskapsinhämtning utanför skolan? (arbetsgång, metod, grupp/enskilt)
- 10.) Behövs skolan eller kan ni skaffa er den kunskapen ändå?